

INFORMATIEBROCHURE CULTUREEL ERFGOED

de dingen

de verhalen

DE FIAAN DE VLAANDE GEMEENSCHAP
Verbonden Krijgt en Meêta

02-113

Mei 2001

**MINISTERIE VAN DE
VLAAMSE
GEMEENSCHAP**

Wetenschappelijk Beeldrijn,
Verkeerswetenschappen en Cultuur
administratieve afdeling
AFDELING BEELDENDE KUNST
EN MUSEA

Samenstelling:

Jan Cools - Hilde Cuyt - Bart De Baere
Patrick De Rynck - Sylviane Goossens - Marc Jacobs
Jaak Jaspers - Peter Keil - Marina Laureys

Parochiaansstraat 15
1000 Brussel

Tel. 02-553 68 39

Fax 02-553 68 43

e-mail: marina.laureys@wvc.vlaanderen.be

[www: www.vlaanderen.be/erfgoed](http://www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed)

Verantwoordelijke uitgever:

Jan Verlinden, afdelingshoofd

Druk:

SOFADI N.V. - TEL. 02-210 01 00

alles uit deze uitgave mag overgenomen
worden mits bronvermelding

INHOUDSTAFEL

<ul style="list-style-type: none"> • Woord vooraf door minister Bert Anciaux 	2
<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsbrief 	4
<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. Een beleidsprioriteit • 1.2. Gebiedsafbakening • 1.3. Beleidsoriëntatie • 1.4. Beleidskader • 2.1. Uitbouw sector volkscultuur • 2.2. Uitbouw museumsector • 2.3. Uitbouw sector archieven, bewaarbibliotheken, documentatiecentra • 3.1. Integreernde instrumenten: ontsluiting, ook via depotvorming • 3.2. Een geïntegreerd beeld als draagvlak voor het gemeentelijk cultuurbeleid 	Boekmanstichting - Bibliotheek Herengracht 415 1017 BP Amsterdam Tel. 6243739 4 5 7 8 10 11 13 15 16
<ul style="list-style-type: none"> • Schema - middenpagina 	28-29
<ul style="list-style-type: none"> • Vier nieuwe reglementen ontsluiting cultureel erfgoed 	19
<ul style="list-style-type: none"> • Definities • Subsidies voor initiatieven op het vlak van culturele ontsluiting van archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra • Subsidies voor initiatieven op het vlak van permanente ontsluiting van cultureel erfgoed • Subsidies voor tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang • Subsidies voor erfgoeddepots 	19 21 31 37 42
<ul style="list-style-type: none"> • Een beknopt overzicht van de overige regelingen voor de sector cultureel erfgoed 	45
<ul style="list-style-type: none"> • Decreet Volkscultuur • Museumdecreet • Topstukkendecreet • Subsidies voor culturele projecten met internationale weerklank • Subsidies voor sociaal-artistieke projecten • Subsidies voor de productie van literaire en culturele publicaties • Subsidies kunstkritische en artistiek-culturele tijdschriften 	45 46 50 52 53 53 54
<ul style="list-style-type: none"> • Adressen 	55

WOORD VOORAF

Steeds opnieuw vind ik het verbluffend hoe moeilijk leesbaar regelingen worden tegen het moment dat ze publiceerbaar zijn. Daarom wil ik van dit voorwoord gebruikmaken om samen te vatten wat ik beoog met de nieuwe regelingen die in deze brochure worden voorgesteld, én hoe u daar als betrokkene voordeel uit kunt halen.

Als minister van Cultuur is het een van mijn hoofdbekommernissen om het cultureel erfgoed tot een volwaardig beleidsdomein te laten uitgroeien. Dat is een van de punten waar ik hoop later trots op te kunnen zijn. Het reeds opgestarte museundecreet bouw ik verder uit en het decreet volkscultuur komt stilaan op kruissnelheid. Binnenkort volgt een decreet voor de bescherming van onze topstukken. We zijn tevens bezig met een confederatie van erfgoedsteunpunten en we starten expertisecentra op. Er is ten slotte de experimentele fase van de landelijke regeling voor erfgoedconvenants, afsprakenregelingen waarbij de lokale overheden het cultureel erfgoedbeleid zelf ter hand kunnen nemen. De Beleidsbrief in deze brochure schetst de samenhang tussen al die initiatieven. Achteraan in deze publicatie vindt u ook een technisch overzicht, dat zich richt tot subsidieaanvragers.

De nieuwe regelingen die u in het middendeel integraal aantreft, betreffen nog een aantal andere belangrijke beleidsverantwoordelijkheden:

- om te beginnen is er een experimentele regeling voor de culturele archiefwerking. Dit vormt een beleidsaanzet voor de misschien wel 50.000 privaatrechtelijke archieven die een culturele bevoegdheid zijn - archieven van individuen, families, bedrijven, religieuze ordes, verenigingen en privaatrechtelijke instellingen - en voor de culturele component van de publiekrechtelijke archieven. De hoogte van de geplande subsidies is behoorlijk, het totaalbedrag voor deze regeling is in deze experimentele fase nog beperkt.

Ook de keuzes zullen dat dus moeten zijn. Bij deze en de volgende regelingen staan voor mij telkens weer twee aspecten centraal: enerzijds het stimuleren van voorbeeldwerkingen, anderzijds het aanzetten tot een overkoepelende werking;

- vervolgens zijn er de regelingen voor de ontsluiting van het cultureel erfgoed buiten de klassieke instellingen. Het gaat om twee regelingen: een voor permanente en een voor tijdelijke ontsluiting, zeg maar: voor culturele bezoekerscentra en voor cultuurhistorische tentoonstellingen. Wat de culturele bezoekerscentra betreft, is dit de voortzetting van de basis die ik vorig jaar legde. Voor tentoonstellingen was er al langer een budget, maar dat werd verdeeld zonder dat er een reglement was. Nu weet u dat die budgetten er zijn, wat u ervan kunt verwachten en wat de voorwaarden zijn;

- de vierde regeling treedt pas volgend jaar in werking. Ik wens ze echter nu reeds publiek te maken, om anticipatie op het komende beleidskader te stimuleren. Het gaat om een basisinstrument: de depotvorming. Ik weiger de depots passief te benaderen. Het mogen geen bunkers worden. Daarom vraag ik niet enkel dat de objecten veilig kunnen worden weggeborgen, maar vooral dat ze vervolgens ook opnieuw kunnen worden bekeken, dat ze worden herdacht.

Omdat we in Vlaanderen voor het cultureel erfgoed met een beleidsmatige achterstand kampen, werd een aantal basisfuncties nooit ontwikkeld. Het kan logisch lijken dat we ons eerst daarop concentreren. Nee, zeg ik, zonder een breed maatschappelijk engagement halen we die achterstand nooit in. De bevolking en de diverse overheden horen eerst te weten hoe het met ons cultureel erfgoed gesteld is én hoeveel mogelijkheden we nooit hard hebben gemaakt. Dan kunnen we daar vervolgens samen onze schouders onder zetten.

Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur

BELEIDSBRIEF

1. Fundamenten voor een beleid

1.1 Een beleidsprioriteit

De noodzaak van een cultureel-erfgoedbeleid

Vlaanderen is een cultuurland. Daarom is een actief cultureel-erfgoedbeleid er een prioriteit, onder meer vanuit een puur economische invalshoek. Dit blijkt zowel uit micro-economische benaderingen – zo wordt de toeristische sector hoe langer hoe meer een cultuurtoeristische sector – als uit een macro-economische visie – cultuur is voor Vlaanderen een bepalende dimensie in de ontwikkeling als regio. Het cultureel erfgoed is een van onze schaarse grondstoffen. Behalve materie voor economische groei is het ook een signaal van de creativiteit die maakt dat de economie hier kan gedijen. Vlaanderen kan voor zichzelf makkelijk een internationaal profiel tot stand brengen dat in vergelijking met zijn oppervlakte en/of aantal inwoners buiten proporties krachtig is.

Toch moeten we ons ervoor hoeden te denken dat de noodzaak van dit beleid alleen een economische rechtvaardiging vergt. Er zijn nog andere politieke verantwoordelijkheden in het geding. Moet een politicus zich om te beginnen niet als een goede huisvader gedragen, van wie men verwacht dat hij respectvol zorg draagt voor de onvervangbare erfstukken, voor de *mores* en de mogelijkheden van de traditie? Die traditie spreekt niet enkel over eigenheid, maar ook over de multi-culturaliteit die er altijd is geweest, over invloeden en ontdekkingen, over het verwerken van het vreemde en het herwerken van het lokale. Het cultureel erfgoed bepaalt de maatschappelijke persoonlijkheid van een regio, meer dan de grond of de lucht. Dáárom is een cultureel erfgoedbeleid nodig, om de inwoners van Vlaanderen deel te laten hebben en te laten deelnemen aan het gemeenschapspotentieel dat hier is samengebracht.

De toestand

Zijn er voorbeelden om ons naar te richten bij de ontwikkeling van dat beleid? Het meest sprekende referentiepunt is het Nederlandse Deltaplan. Binnen dat plan kwamen het voorbije decennium jaarlijks bijkomende middelen vrij, tot 250.000.000 euro. Die waren uitsluitend bestemd voor een betere *conservatie* van het cultureel erfgoed. Dat gebeurde in een institutioneel véél beter uitgebouwd veld dan het Vlaamse.

Dat voorbeeld zullen we echter niet volgen. Dat kan niet, nog afgezien van de grootte van de financiële inspanning. We kunnen het niet, niet alleen omdat onze instellingen – de musea, archieven, bewaarbibliotheken, depots - er slechter aan toe zijn of omdat Vlaanderen in verhouding over een rijkere cultureel erfgoed beschikt, dat bovendien in meer hoeken en kanten is verspreid.

Dat is inderdaad het geval, maar daarnaast zijn hier ook meer basale voorwaarden niet vervuld. Er is bijvoorbeeld geen overkoepelende inventarisatie: we weten niet wat we hebben. Iets gelijkaardigs geldt voor de expertise: wat er is, is niet in kaart gebracht of in een geheel ingeschakeld.

Er is voor veel deeldomeinen geen traditie, geen manier van aanpakken, geen beleidsinstrument. Het is alsof het cultureel erfgoed zo alomtegenwoordig, overdadig en als vanzelfsprekend aanwezig is dat men tot nu toe vergat er een beleid voor uit te stippelen.

1.2 Gebiedsafbakening

Definitie

Onder 'cultureel erfgoed' verstaan we de brede waaier van het roerend en het immaterieel erfgoed:

- het roerend erfgoed omvat de historische objecten, informatie of andere 'dynamische' of beweeglijke culturele bronnen die mogelijkheden inhouden van gemeenschappelijke betekenissen, bijvoorbeeld binnen een industrieel-technisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, (cultuur)historisch of antropologisch referentiekader;
- het immaterieel erfgoed en de immateriële aspecten van het cultureel erfgoed omvatten de beeldvorming via historische beschrijvingen of andere 'dynamische' of beweeglijke culturele bronnen die mogelijkheden inhouden van gemeenschappelijke betekenissen, bijvoorbeeld allerhande verhalen, 'geschiedenissen', sporen, verbanden en kleine(re) en grote(re) referentiekaders.

Gewest- en Gemeenschapsmateries

Hoewel ze deel uitmaken van het internationale koepelbegrip 'cultural heritage', behoren de monumentenzorg, de landschapszorg en de zorg voor het onroerend archeologisch patrimonium in Vlaanderen grondwettelijk niet tot de culturele materie. Ze zijn voor het Vlaamse cultuurbeleid drie externe domeinen, zoals zoveel andere waarmee de cultureel-erfgoedsector structurele partnerships dient aan te gaan: ruimtelijke ordening, economische streekontwikkeling, toerisme, onderwijs... Bij de staatshervorming van 1988 werd de bevoegdheid 'monumenten en landschappen' (met inbegrip van het onroerend archeologisch patrimonium) afgesplitst van de 'culturele aangelegenheden', een Gemeenschapsbevoegdheid, en toevertrouwd aan de Gewesten. Bijgevolg zijn het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest elk op hun grondgebied bevoegd voor monumenten en landschappen.

Roerende archeologische voorwerpen kunnen volgens een advies van de Raad van State uit 1992 slechts een Gewestbevoegdheid uitmaken voorzover het gaat om voorwerpen die nog deel uitmaken van een onroerend 'monument' en waarover nog niet is beslist dat ze niet onroerend door bestemming zijn. Zodra die laatste beslissing genomen is, vallen die 'roerende' voorwerpen onder de bevoegdheid van de Gemeenschapsoverheid.

Voor de ontsluiting van monumenten wordt een gelijkaardige werkverdeling gehanteerd. Hoewel die ontsluiting en de bestemmingskwestie van monumenten culturele en persoonsgebonden materies blijven, worden de concrete herbestemming en het ontsluitbaar maken van monumenten beschouwd als een functioneel deel van de werking van Monumentenzorg, een Gewestbevoegdheid. Ze zijn immers nauw verweven met conservatievraagstukken.

Deze interpretatie maakt het mogelijk dat de inspanningen van het Gewest vervolgens toch in de bredere culturele planning worden opgenomen (de gemeentelijke cultuurbeleidsplannen en de erfgoedconvenants).

Het voordeel van het nadeel

De overheveling naar de Gewesten van de bevoegdheid 'monumenten en landschappen', die in andere landen wél onder cultuur ressorteert, heeft de ontwikkeling van een cultureel-erfgoedbeleid aanzienlijk vertraagd. De monumentenzorg werd weliswaar puik uitgebouwd en daarbinnen werden ook objecten beschermd door ze te interpreteren als 'onroerend door bestemming' (en dus als deel van het gebouw). Maar tegelijk werd de aan de gang zijnde beleidsverbreding naar de rest van het cultureel erfgoed tenietgedaan en bleven de objecten en hun onthaalinstellingen (de musea, archieven, bewaarbibliotheken, depots...) in de kou staan.

Deze merkwaardige opdeling in Gemeenschaps- en Gewestmateries mag dan in het verleden een handicap zijn geweest, ze biedt ook een aantal potentiële voordelen. Men zou kunnen zeggen dat de 'hardware' maximaal is afgesplitst van het 'culturele'. Het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid hoeft de verantwoordelijkheid niet op zich te nemen voor het behoud van de bastions van ons verleden. Daardoor krijgt het ruimte om te investeren in andere zaken en kan de aandacht ten volle gaan naar een werkzame 'software', een voortdurend vernieuwde beeldvorming waarbij het verleden wordt herdacht, herplaatst, herteld en uiteindelijk overgeheveld naar de toekomst. Een cultureel-erfgoedbeleid dat het moet stellen zonder zijn stevige onroerende basis, heeft twee grote en 'beweeglijke' zones waarin het kan opereren: het roerend erfgoed dat opnieuw kan worden ingezet – de dingen – en het immaterieel erfgoed dat kan worden geactualiseerd – de verhalen.

1.3 Beleidsoriëntatie

Conserveren, ontsluiten, maatschappelijk positioneren

Hoe kunnen we dit cultureel erfgoed beleidsmatig benaderen? Internationaal bekeken hebben drie benaderingswijzen elkaar opgevolgd. Initieel lag de nadruk op *conservatie*: ‘Dit is belangrijk, dus is het onze primaire taak het te bewaren.’ Daar werd vervolgens een tweede dimensie aan toegevoegd, de *ontsluiting*: ‘Bewaren is belangrijk, maar moet gepaard gaan met toegankelijkheid. Anders “bestaat” het erfgoed niet.’ Recent trad een derde dimensie op de voorgrond: de *maatschappelijke positionering*. Zelfs een geconserveerd en ontsloten stuk cultureel erfgoed blijft zinledig zolang het niet is ingebed in de stromen waaruit het voortkomt en waarin het opgenomen blijft. Noem dat ‘de persoonlijkheid van een streek en van zijn maatschappij’.

De vraag rijst of we niet eerst de gigantische achterstand op het vlak van conservatie en ontsluiting moeten wegwerken, om pas daarna aan deze recente, zingevende dimensie te denken. Nee, zegt het huidige beleid, we vertrekken van de actuele vragen en we gebruiken die als een breekijzer om op een gerichte wijze de andere dimensies aan te pakken.

De wezenlijke rol van het cultureel erfgoed

Het stramien van de organisatie van het cultuurbeleid werd tot nu toe historisch gedetermineerd.

Dit heeft binnen de Vlaamse administratie geleid tot vier afdelingen: ‘volksontwikkeling en bibliotheken’, ‘muziek, letteren en podiumkunsten’, ‘beeldende kunst en musea’ en ‘jeugd en sport’. Daarnaast is er een sectie ‘algemeen beleid’. Minister Anciaux plant een reorganisatie die zal leiden tot vier samenhangende domeinen. Cultureel erfgoed is er daar één van, naast creatie, sociaal-cultureel werk en jeugd. Ook al staat de bewaarfunctie bij cultureel erfgoed centraal, de omgang ermee behelst ook - zoals dat voor de andere domeinen het geval is - de andere culturele functies. De *Beleidsnota 2000-2004* maakte dit reeds duidelijk door het gebruik van het begrip ‘levend cultureel erfgoed’. Het erfgoed moet permanent ‘hernomen’ worden in interactie met de omgeving, zo stelt de nota.

De functies ‘creatie’ en ‘presentatie’ zijn essentieel. Als de zingeving niet voortdurend wordt vernieuwd, verdwijnt ze op termijn, samen met het object dat door die zingeving wordt gedragen. Men zou zelfs kunnen stellen dat objecten immaterieel zijn, dat ze enkel bestaan dankzij het weefsel van verhalen om hen heen. Die verhalen bestaan op hun beurt slechts als ze niet alleen worden verteld, maar ook gehoord, ‘meegedragen’ en herverteld.

Het cultureel erfgoed speelt ook een wezenlijke rol in de omgang met eigentijdse cultuur. Is een vertrouwdheid met de codes uit het verleden niet de basis voor elk contact met nieuwe creaties? Is met andere woorden inzicht in het cultureel erfgoed geen basisdimensie voor de culturele competentie van het indivi-

du? En is anderzijds het cultureel erfgoed niet ook een bindende substantie in het cement dat onze samenleving samenhoudt? Is het niet het onderwerp bij uitstek van gemeenschapsvorming?

1.4 Beleidskader

Het erfgoed en zijn contexten

Het beleid benadrukt deze gemeenschapsvormende functie van het cultureel erfgoed door de volkscultuur centraal te stellen. Die zit te paard tussen het immaterieel en het roerend erfgoed. Er is de overlevering en er zijn de talloze 'volks-culturele' objecten. Maar ook de rest van het cultureel erfgoed wordt zoveel mogelijk bekeken binnen de algemene maatschappelijke context. Dat doet niets af aan het belang van de specialistische instellingen die het cultureel erfgoed uit zijn originele omgeving halen en het een 'nieuwe' context geven. Ook zij worden uitgebouwd. Het is onmogelijk - en ook onwenselijk - om bijvoorbeeld alle schilderijen uit hun museale referentiekader te halen en archiefstukken stelselmatig terug te brengen naar hun plaatsen van herkomst. Het is wél de bedoeling om ook de mogelijkheden van het erfgoed-buiten-de-instellingen als volwaardig te beschouwen en er net zoveel energie in te investeren als in de instellingen. Waar de objecten geen volwaardige nieuwe publieke plaats krijgen - dat is met name het geval bij de meeste types van depotvorming - wordt wél actief gewerkt aan het herintegreren van de stukken in het leven van vandaag. Depots zullen een raadpleegfunctie krijgen; het moeten ook transitplaatsen worden waar stukken tijdelijk worden opgeslagen om vervolgens weer te worden ingezet. (Zie hiervoor onder 2.3.)

De niveaus

Deze regering heeft het pact met de gemeentes opgenomen in het regeerakkoord. Het hele cultuurbeleid is gebouwd op de 'spannende' complementariteit tussen het lokale en het landelijke niveau, dat tevens instaat voor de internationale dimensie.

Dat leidt tot een gediversifieerde, gerichte werking met verschillende finaliteiten op de diverse niveaus.

- De Vlaamse Gemeenschap is integraal verantwoordelijk voor de internationale culturele dimensie. Ze neemt hier haar soevereine verantwoordelijkheid, draagt bij tot ontwikkelingsinitiatieven en staat in voor de expertise op topniveau. Voor de erfgoedsector komt er een confederatie van vier steunpunten, waarvan er reeds drie bestaan: het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, de Vlaamse Museumvereniging en de Landelijke Erfgoedcoördinatie. Het vierde wordt het volgend jaar op te richten Steunpunt Archieven. Daarnaast wordt een aantal expertisekernen opgericht, met reeds dit jaar het Vlaams Centrum voor Kunsthistorische Documentatie en de Archiefbank. Er komt ten slotte

een decreet dat de Vlaamse Gemeenschap een onderhandelingsmogelijkheid biedt waardoor ze desgewenst voor topstukken een voorkooprecht krijgt als ze het land dreigen te verlaten.

- Het tweede niveau is dat van de landelijke werking op de diverse deelgebieden: de archieven, de musea, de volkscultuur, maar ook de cultuurhistorische tentoonstellingen, de culturele bezoekerscentra en de depots. Hier steunt de Vlaamse Gemeenschap structureel de instellingen van internationaal en landelijk niveau, waar zich de grootste culturele massa en kennis bevinden. Dit is een eerste doelstelling van de sectorale decreten die er reeds zijn en die nog moeten komen. Binnen dit kader geeft de Vlaamse Gemeenschap ook subsidies voor een voorbeeldige regionale werking.
- Dat vormt meteen een aanzet voor haar derde kerntaak inzake cultureel erfgoed: het stimuleren van en richting geven aan de lokale werking en haar bovenlokale organisatie. Dit derde niveau krijgt heel veel gewicht. Centraal in het hele opzet staat immers de maatschappelijke verankering van het erfgoed. Zo iets realiseer je niet van bovenaf. Hier is de Vlaamse Gemeenschap geen 'beslisser', maar een partner. Vandaar ook de centrale rol van de erfgoedconvenants (zie onder 3.2).

De regelgeving

Zoals in de andere culturele deeldomeinen streeft het beleid naar transparantie door een overkoepelende decretale regelgeving. Voor het domein van het cultureel erfgoed krijgt die haar beslag in vijf decreten:

- het Topstukkendecreet maakt een beperkte en gerichte bescherming van een beperkt aantal topwerken mogelijk;
- er is een koepeldecreef Cultureel Erfgoed gepland dat de regelingen voor de expertisekernen, de erfgoedconvenants, de depots en de permanente en tijdelijke ontsluiting in een kader giet;
- het bestaande Museumdecreet en het decreet Volkscultuur moeten worden aangevuld door een derde sectoraal decreet voor de Culturele Archiefwerking.

2. De uitbouw van het beleid

2.1 *Volkscultuur*

Digitalisering en heemkunde

De sector Volkscultuur is momenteel volop in beweging, mede onder impuls van het decreet Volkscultuur dat op kruissnelheid komt, en van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur dat als steunpunt fungeert. Minister Anciaux wil deze aanzetten in zijn erfgoedbeleid versterken. Het steunpunt moet zich behalve als expertisecentrum ook als katalysator profileren.

De aandacht voor ICT, digitalisering van het erfgoed en de ontwikkeling van portaalsites biedt interessante mogelijkheden. Zoals binnen- en buitenlandse voorbeelden aantonen, kan volkscultuur vandaag op een zeer open, actuele, interdisciplinaire en brede manier worden benaderd. Zowel in het centrum van de sector als aan de rand ervan komen originele projecten tot stand die een voorbeeldfunctie kunnen hebben (denk aan buurtgeschiedenissen, mondelinge geschiedenissen, onderzoek naar cybercultuur...).

In de heemkunde, volkskunde, familiekunde en de lokale geschiedschrijving is er al jaren een rijk verenigingsleven. Naast een groep professionals en de grotere instellingen en organisaties zijn in Vlaanderen talloze vrijwilligers actief bezig met onderzoek over de eigen streek, het maken van de familiestamboom of het zorgen voor en het ontsluiten van allerlei vormen van erfgoed. Er zijn met andere woorden over heel Vlaanderen vele duizenden 'bemiddelaars' die het publiek persoonlijk en als betrokkenen in contact (kunnen) brengen met het cultureel erfgoed. Zij spelen een sleutelrol bij de ontsluiting. Hier kunnen ook bruggen worden geslagen tussen het cultureel erfgoed en het sociaal-cultureel werk.

Zowel de activiteiten in verenigingsverband als de wetenschappelijke vaardigheden die de studie van de volkscultuur en de lokale geschiedenis bijbrengt en cultiveert, zijn belangrijke aspecten voor de vorming van kritische burgers, het verruimen van de culturele competentie en het verhogen van de cultuurparticipatie.

Beleidsinstrumenten

Een reglement dat in 2000 tot stand kwam, maakt het mogelijk kwaliteitsvolle periodieke publicaties van historische en volksculturele aard - met een bovenlokale relevantie en reikwijdte - te subsidiëren. Het Vlaamse niveau rekent hierop een aanvullende rol van andere bestuursniveaus, die de waardevolle lokale tijdschriften en andere initiatieven met vooral lokale relevantie gericht kunnen ondersteunen. Initiatieven van lokale onderzoekers en belangstellenden in heemkundige, volkskundige, geschiedkundige, industrieel-archeologische en

familiekundige verenigingen zijn, net als projecten van buurtbewoners of andere groepen, bijzondere aandacht waard. De subsidiereglementen die elders in dit document worden beschreven, ondersteunen dit eveneens.

Er is in deze sector een enorm potentieel dat nog onvoldoende in beeld komt en dat, ondanks goede aanzetten, niet altijd voldoende wordt gevalideerd, gerealiseerd en uitgespeeld. Dit maakt het zoeken naar methodes om de dynamiek te versterken nuttig; dat gebeurt onder andere met projectsubsidies of door de erfgoedconvenants. Er wordt in opdracht van de minister ook een breed kwalitatief en kwantitatief onderzoek van het lokaal historisch, volks- en heemkundig landschap uitgevoerd. De bedoeling is een grondig inzicht te verwerven in de omvang, de structuur, de problemen en het potentieel van de sector (volkskunde, heemkunde, lokale en regionale geschiedenis, familiekunde, industriële archeologie en aanverwante vormen van omgang met cultureel erfgoed). De resultaten van het onderzoek én de evaluatie van de werking van het decreet Volkscultuur zullen mogelijk tegen het einde van de legislatuur leiden tot de eerste structurele bijstellingen.

2.2 *Museumsector*

Grotere complementariteit tussen de bestuursniveaus

Ook het museumdecreet is na een paar jaar volop in werking. Het is aan de eerste verfijningen van de uitvoeringsbesluiten toe. Deze zijn tweëerlei. Een eerste verfijning betreft de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap op het regionale niveau. Daar is ze niet de organiserende overheid, maar heeft ze wel een stimulerende taak wat betreft organisatie en expertisevorming. De gecompliceerde regeling van de verhouding tussen de provincies en de Vlaamse Gemeenschap bleek moeilijk werkbaar. Daarom werd in overleg met de provinciale administraties beslist om de procedure te vereenvoudigen. Er wordt nu uitgegaan van een getrappt systeem: het advies van de provincies blijft bindend voor het al dan niet indelen van een erkend museum in het basisniveau of het regionale niveau, maar niet in het landelijke niveau. De erkenningsniveaus – basis, regionaal of landelijk – zijn daarbij gelijkwaardig, maar vallen onder een andere hoofdverantwoordelijkheid. Dat heeft consequenties voor de doelstellingen en engagementen van de Vlaamse Gemeenschap op elk van de drie vlakken. De kerntakendiscussies zullen hierin de volgende jaren meer duidelijkheid brengen; momenteel is er nog slechts een eerste ontwerp.

- op het basisniveau waardeert de Vlaamse Gemeenschap de kwalitatieve voorbeeldwerking van een lokaal museum dat een referentiepunt is voor het lokale beleid. De gemeentelijke cultuurbeleidsplannen zullen de gemeenten aanzetten tot intensief denkwerk hoe ze zich cultureel kunnen profileren. Een belangwekkende lokale museumwerking biedt de gemeente de mogelijkheid om zich te profileren. Het zijn de *gemeenten* die dan met structurele steun hun verantwoordelijkheid dienen op te nemen. De Vlaamse Gemeenschap ziet het wél als haar taak om dergelijke voorbeeldwerkingen te steunen als ze boven

op hun basiswerking uitzonderlijke initiatieven nemen. Daarom komen alle erkende musea volwaardig in aanmerking voor de projectsubsidies die ruwweg de helft van alle Vlaamse museumsubsidies uitmaken. De mogelijkheid om beleidsaccenten te leggen wat de projectsubsidies betreft, gebruikt minister Anciaux overigens actief. (zie p. 48-49)

De oude subsidie-automatismen worden hierdoor omgebogen naar expertise- en publieksgerichte accenten;

- de regionaal ingedeelde musea zijn een hoofdverantwoordelijkheid voor *de provincies*. De Vlaamse Gemeenschap verwacht dan ook dat zij hier belangrijke structurele steun bieden. Daarnaast geeft ze ook zelf bijkomende structurele steun, op grond van de draaischijffunctie die ze voor deze instellingen ziet. Ze verwacht dat deze musea in hun regio mee instaan voor de algemene museale expertise en mee het museumveld vormgeven. Deze *regionale* verantwoordelijkheid is van hetzelfde gewicht als de *landelijke* verantwoordelijkheid van de landelijk ingedeelde musea voor bepaalde sectoren;
- het spreekt vanzelf dat de landelijk ingedeelde musea tegelijk ook belangrijke actoren zijn binnen de gemeentelijke cultuurbeleidsplannen en het regionale museumveld. De Vlaamse Gemeenschap verwacht daarom dat de gemeentes en de provincies ook de hoger ingedeelde musea substantieel zullen steunen. Hoe dat gebeurt, laat ze volledig over aan de beleidsbeslissingen op deze niveaus.

Eerder dan in de bestuursniveaus een hiërarchie te zien, wordt nu dus gedacht in termen van complementariteit. Omdat de verankering van het cultureel erfgoed in de lokale en regionale beeldvorming zo belangrijk is, ziet de Vlaamse Gemeenschap hier consequent een belangrijke beleidsruimte weggelegd voor de betrokken beleidsniveaus.

Het internationale beleidsniveau

Er wordt ook gewerkt aan een tweede verfijning van de uitvoeringsbesluiten van het museumdecreet. Deze zal het internationale beleidsniveau invoeren. Daar werd in de voorbereidingsfase van het decreet over gediscussieerd, maar in de uiteindelijke teksten is het weggevalen. Op grond van haar integrale verantwoordelijkheid voor de internationale culturele dimensie dient de Vlaamse Gemeenschap op dit niveau een aantal Vlaamse instellingen volwaardig te laten meedraaien. In de museumsector is hiervoor een schaalgrootte vereist die in het huidige landschap ontbreekt. Daarom zal de mogelijkheid worden gecreëerd op bijkomende steun voor structurele samenwerkingsverbanden tussen landelijk ingedeelde musea.

Voor de Vlaamse Kunsthistorische Musea wordt dit jaar reeds een koepelvorming ingeleid door het opstarten van het Vlaams Centrum voor Kunsthistorische Documentatie, in een samenwerking van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen, het Museum voor Schone Kunsten in Gent en het Groeningemuseum in Brugge.

Voor de historische musea is er een vergelijkbaar opzet: een koepel die het initiatief van de Vlaamse regering tot een Museum voor de Vlaamse Ontvoogding als kader neemt om ook op dit vlak een internationaal baken tot stand te brengen.

2. 3 Archieven, bewaarbibliotheken, documentatiecentra

Archieven: naar basisinstrumenten

Het apart ontbreken van een cultureel archiefbeleid is misschien wel het meest schrijnende blijk van de Vlaamse achterstand inzake cultureel erfgoed. In andere West-Europese landen worden archieven beschouwd als een culturele sector van dezelfde omvang als de museumsector. In Vlaanderen is hier amper een publiek bewustzijn over. Het bestaan van een federale archiefwetgeving voor de publiekrechtelijke archieven zorgde ervoor dat het gehele archieflandschap vanuit een bestuurlijke invalshoek werd benaderd. Dit werd de basis voor een zoektocht naar een 'totaaloplossing' voor de hele archiefproblematiek en op alle niveaus.

Federalisering kan echter perfect geleidelijk gebeuren, door het ontwikkelen van deeloplossingen. Zo wordt ook de zo belangrijke culturele component van archieven op zich bespreekbaar. Een dergelijke omvangrijke culturele sector kan niet van vandaag op morgen geregeld worden. Daarom werden de verspreide aanzetten beleidsmatig samengebracht en wordt nu een reeks basisinstrumenten opgezet die moeten bijdragen tot de doelstellingen uit de beleidsnota: het in kaart brengen van de noden en de mogelijkheden, het bespreekbaar maken van de problemen en het geven van aanzetten tot een beleidsinstrumentarium. Algemene instrumenten daarbij zijn een steunpunt – zoals in andere domeinen – en de Archiefbank.

De vier grote politieke thema-archieven (AMSAB, KADOC, Liberaal Archief, VNA), die decretaal zijn verankerd, worden intussen uitgebouwd. Zij bieden een voorbeeldwerking voor een cultureel archiefbeleid. Terwijl vele archieven vastzitten in hun (reële) noden aan inventarisering, conservatie en onderzoek, tonen deze vier hoe de aandacht voor sectorspecifieke expertises kan worden gekoppeld aan een publieksgerichte dynamiek en een maatschappelijke herbronning over verleden, heden en toekomst.

Ook de werking in andere deeldomeinen wordt uitgebouwd. Zo zijn er aanzetten voor sectorale benaderingen wat de architectuurarchieven, de literaire en de muziekarchieven betreft.

In de experimentele erfgoedconvenants met de kunststeden is er vanaf dit jaar nadrukkelijk ruimte voor de archieven, zowel om in hun belangrijke stadsarchieven de culturele werking te stimuleren, als om ervaringen op te doen inzake de samenhangende ontsluiting van de talloze publiek- en privaatrechtelijke archieven die ons maatschappelijk geheugen uitmaken.

Tegelijk biedt een experimentele regeling subsidiemogelijkheden voor culturele archiefwerkingen die niet onder een van de vermelde deelbenaderingen vallen. Deze nieuwe regeling heeft twee hoofddoelstellingen: enerzijds steun aan voorbeeldwerkingen, waardoor bepaalde actoren zich kunnen profileren, anderzijds steun aan overkoepelende initiatieven voor deelsectoren.

Bewaarbibliotheken en documentatiecentra

Om te verhinderen dat het beleid versnipperd geraakt, worden bij de aanzetten tot de uitbouw van deze sector meteen twee verwante sectoren betrokken: de culturele bewaarbibliotheken en de documentatiecentra. Vaak worden ze door de betrokken instellingen gecombineerd met een archief functie, maar ze komen ook los van archiefcontexten voor.

Behalve in de klassieke archieven bevindt veel papieren erfgoed zich in bibliotheken en prentenkabinetten. Grote archieven hebben meestal trouwens ook dergelijk materiaal, dat door zijn waarde als object aansluit bij de musea, maar qua ontsluitingsstrategieën eerder thuishoort in de archiefcontext. Onder de bewaarbibliotheken bevindt zich een aantal belangrijke culturele instellingen, bijvoorbeeld met manuscriptenverzamelingen en oude en/of eerste drukken.

Een derde belangrijke sector is die van de documentatiecentra. Hier heeft de 'authenticiteit' van de dragers geen belang. Het gaat om een bewuste keuze van de maatschappij om rond bepaalde onderwerpen informatie te verzamelen, te verwerken en te ontsluiten. Voor documentatiecentra kan het zelfs wenselijk zijn het 'authentieke' materiaal *niet* te verzamelen, zoals blijkt in het Museum voor Joodse Deportatie en Verzet in de Dossinkazerne te Mechelen. Deze nominatiusubsidie wordt de nucleus voor het initiatief van de Vlaamse Gemeenschap in het verlengde van dit thema. Met de Vlaamse regiogeschiedenis - vanuit de ontvoogdingsproblematiek - is dit een van de twee thema's waarvoor de Vlaamse Gemeenschap structurele publieke aandacht wil genereren. Het gaat in beide gevallen minstens in aanzet om documentatiecentra. In tegenstelling tot wat in de museum- of archiefsector het geval is, staat hier immers niet het roerend patrimonium als dusdanig centraal, maar gaat het om een 'geheugenplaats'.

3. Streven naar integratie

3.1 Regelingen voor ontsluiting, ook door depotvorming

Het is belangrijk om sectorale tradities verder uit te bouwen. De expertise is ook internationaal op deze manier geordend en georganiseerd. Tegelijk moet men erover waken dat deze opdeling niet tot een nieuwe 'verkokering' leidt. Voor een reeks problemen kiest men beter voor 'dwarsregelingen', waardoor initiatieven aan bod kunnen komen die in de diverse sectorale beeldvormingen randfenomenen blijven of tussen de mazen van het net vallen. De nieuwe regelingen voor permanente en voor tijdelijke ontsluiting geven blijk van deze zorg, net als de depotregeling.

Regelingen voor permanente en tijdelijke ontsluiting

Initiatieven als cultuurhistorische tentoonstellingen kunnen worden georganiseerd door een archief dat naar buiten wil treden, maar net zo goed door een lokaal bestuur dat een deel van de lokale geschiedenis wil actualiseren. Dergelijke tentoonstellingen kunnen plaatsvinden in musea, maar ook in culturele centra. Musea worden gewaardeerd op grond van hun collectie, expertise en visie. Ze worden niet gesubsidieerd voor de tentoonstellingen die ze al dan niet inrichten. Een hele reeks opmerkelijke belangrijke plekken waar tentoonstellingen plaatsvinden, zijn geen musea: kunsthallen als het Hessenhuis in Antwerpen, het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel, de Sint-Pietersabdij in Gent of het Provinciaal Museum in Hasselt. Vanaf nu is er een reglement dat zich specifiek richt op dergelijke manifestaties en waarbij niet de evenementwaarde centraal staat, maar de culturele kwaliteit. Het niveau van het voorbereidend onderzoek is dus een criterium, zelfs al stimuleert de regeling zelf enkel de publiekswerking. Ze is erop gericht initiatieven te steunen die al in de steigers staan, om te zorgen dat ze een optimale vorm krijgen.

Ook de regeling voor permanente ontsluiting toont aan hoe sectorale benaderingen delen van de werkelijkheid kunnen uitsluiten. Zoals hierboven al is gezegd, is het belangrijk dat drukbezochte instellingen met veel belangrijke objecten en veel expertise worden uitgebouwd (de musea en archieven). Maar de waaiar van de centra voor erfgoedontsluiting is breder. Open monumenten, een memoriaal als de IJzertoren met zijn immaterieel erfgoed, culturele bezoekerscentra die het epicentrum kunnen zijn voor streekgebonden ecomusea...: ze vallen allen buiten beeld. De regeling voor permanente ontsluiting wil een draagvlak bieden voor deze erfgoedcentra. Ze steunt voorbeeldwerkingen en overkoepelende initiatieven.

Depotvorming

Een derde regeling lijkt nauwelijks verband te houden met deze ontsluitingsstimulansen, maar dat is slechts schijn. Ze gaat in op een functie die in veel van de

centrumsteden momenteel als een prioriteit wordt beschouwd: depotvorming. Ook op dit vlak hebben we een grote achterstand. Die kan nu tot een voordeel worden, omdat we de kans krijgen een rationele en functionele kaderoplossing te zoeken. De regeling voor depotvorming wil dat streven stimuleren. Ze gaat verder dan het opslaan: ook hier is de ontsluiting een centrale vraag.

De nood aan depots blijkt in verschillende sectoren groot te zijn. De museum- en de archiefsector hebben grote behoeften. Er zijn de vragen van bewaarbibliotheken. Er zijn tijdelijke depots nodig voor het interieur van monumenten-in restauratie en voor het meubilair van monumenten die worden herbestemd en waar dat meubilair – tijdelijk – geen plaats meer vindt, ... (Er is ooit een decreetontwerp geweest, maar toen uitsluitend voor de archeologische depots. Dit wordt nu verbreed.).

De geïntegreerde oplossing die wordt nagestreefd, kan zowel slaan op de diversiteit aan sectoren als op de besturen: een centrumstad heeft vaak behoefte aan een depot voor zijn cultureel erfgoed, maar de schaal van de meeste gemeentebesturen die met het probleem kampen, is niet groot genoeg om er ook ten gronde iets aan te kunnen doen. Is het dan niet logisch te denken aan samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, wellicht aangestuurd door een centrumstad?

Een geïntegreerde oplossing zal niet alleen financieel gunstiger zijn, maar maakt ook een betere uitbouw van de omkaderende infrastructuur mogelijk. Op langere termijn kan men zelfs denken aan 'erfgoedcampussen', waar ook de expertise wordt geconcentreerd. Op korte termijn staat vooral de ontsluitingsvraag centraal. Een regionaal, geïntegreerd erfgoeddepot kan een maximaal uitgebouwde conservatie garanderen met minimale investerings- en personeelskosten. Het kan er ook voor zorgen dat de voorwerpen die er worden bewaard, raadpleegbaar worden voor onderzoekers.

Het samenbrengen van de reserves zorgt er ten slotte voor dat ze niet meer her en der verborgen zitten en dat men zal gaan nadenken over de vraag hoe je ze opnieuw in de maatschappij kunt lanceren. Dát is namelijk de achterliggende vraag bij deze depotregeling: niet hoe men de voorwerpen kan stockeren, wel hoe men ze kan mobiliseren.

3.2 Een geïntegreerd beeld als draagvlak voor het gemeentelijk cultuurbeleid

Met name voor de ontsluiting is een geïntegreerde werking een broodnodig gegeven. De bevolking heeft er geen boodschap aan dat een initiatief onder deze of onder gene administratie of regeling valt. Integendeel: het geheel van het cultureel erfgoed moet een samenhangend beeld te zien geven. Alleen op die manier kan het zijn maatschappelijke platformfunctie vervullen. Ook bij een minimalistische visie op de taken van de overheid blijft ze toch verantwoordelijk voor het organiseren van het speelveld waarop de maatschappelijke actoren zich tot elkaar verhouden. In een cultuurland als Vlaanderen speelt het cultureel erfgoed een belangrijke rol op dat speelveld. De overheid heeft dus de taak om

de verhoudingen tussen de actoren zo te regelen dat er een coherente ‘ploeg’ op het veld staat.

Langs wegen van geleidelijkheid

Het cultureel erfgoed is niet alleen een van de vier domeinen van het *Vlaams* cultuurbeleid, het is ook een van de grote aandachtsvelden voor een *gemeentelijk* cultuurbeleid. In het toekomstige cultuurbeleidsplan is dit het logische eerste hoofdstuk: wat is het culturele platform, de setting, de context, de basis voor een cultuurbeleid? Welke dingen en verhalen geven een gemeente een eigen kleur en karakter en hoe zal ze daarmee omgaan?

De achterstand op het niveau van het Vlaamse beleid zal het ook voor de lokale overheden niet makkelijk maken om hun eigen plan inzake cultureel erfgoed uit te werken. Hoe begin je aan zoiets? Aanvankelijk zal dit veelal beperkt blijven tot goede intenties, het plan om te plannen, met een ruwe inventaris van de lokale geschiedenis en geschiedenissen, van volksgebruiken die worden voortgezet, heemkundige verzamelingen, archeologische data, monumenten en kerkschatten, schilderijen in gemeentehuizen, merkwaardige verzamelingen bij mensen thuis, enz. Geleidelijk aan kunnen dan andere verwachtingen worden waargemaakt: een goede inventarisatie, conservatie waar nodig, beveiliging, onderzoek, ontsluiting voor de eigen bevolking en voor toeristische segmenten.

Dit wordt voor veel gemeenten een bevoegdheid en een taak die ze grotendeels in bovengemeentelijke samenwerkingsverbanden zullen onderbrengen. Er is immers een zekere schaalgrootte nodig om de uitbouw van deze lokale expertise efficiënt te kunnen doorvoeren. Streekarchivariaten, zoals in Nederland, kunnen ervoor zorgen dat een gemeente wel de lusten heeft van een uitgebouwd archief, maar slechts een beperkt deel van de lasten.

De Vlaamse Gemeenschap beseft dat dit beleid van onderuit moet groeien. Het gaat in de eerste plaats om de band tussen de bewoners en hun cultuurhistorische omgeving.

Erfgoedconvenants

De minister van Cultuur wenst op dit vlak weinig vast te leggen. Er blijft dus veel ruimte voor het gemeentelijk en regionaal beleid, in het besef dat alleen de grote steden de benodigde expertise op eigen houtje kunnen ontwikkelen. Daarom wordt sinds twee jaar gewerkt aan een regeling van erfgoedconvenants. Die zal decretaal worden verankerd en de volgende jaren geleidelijk tot een landelijke regeling worden uitgebouwd. Momenteel wordt ze experimenteel ontwikkeld, in de eerste plaats met de drie kunststeden Antwerpen, Brugge en Gent. Van hieruit zal de regeling worden verbreed naar gemeentelijke samenwerkingsverbanden met een voldoende schaalgrootte. Daarbij wordt verwacht dat vaak een centrumstad het voortouw neemt.

De erfgoedconvenants staan in voor een geïntegreerd beleid dat vertrekt van het publieke draagvlak: hoe krijgt de persoonlijkheid van een streek en haar gemeenten vorm door een geïntegreerde omgang met het erfgoed? Dat gebeurt geleidelijk en is afhankelijk van de lokale mogelijkheden. Er wordt projectmatig en in de diepte gewerkt. Niet alles moet en het moet niet overal op dezelfde manier. De gemeenten maken zelf keuzes. Maar tegelijk wordt er gewerkt aan een totaalbeeld. Er wordt geïnventariseerd en herschikt. Het cultureel erfgoed wordt hierbij in de maatschappij ingebed en de uiteenlopende instellingen (archieven, musea, culturele bezoekerscentra, depots...) fungeren als referentiepunten, zonder het bredere verhaal te vergeten. Oude kapperszaken kunnen net zo boeiend zijn als oude schilderijen, het industrieel erfgoed krijgt zijn plaats naast de kerken, de mondelinge overlevering heeft evenveel recht op aandacht als de geschiedenis van heersers en veldslagen.

Bij wijze van besluit

Dit opzet is slechts een eerste schets voor het beeld dat de volgende jaren moet groeien. Die groei is noodzakelijk en dringend. Het cultureel erfgoed bepaalt immers in grote mate de maatschappelijke persoonlijkheid van Vlaanderen.

Doordat in Vlaanderen monumentenzorg buiten de culturele materies is gebracht, kan het cultureel erfgoedbeleid zich toespitsen op de 'software', de dingen en de verhalen. Dit maakt het mogelijk om te vertrekken van het meest recente aandachtspunt in de internationale cultureel erfgoedsector, de maatschappelijke inbedding van het erfgoed. Ook de ontsluiting is ondergeschikt hieraan.

De integrale benadering wordt beleidsmatig sterk lokaal verankerd. Volkscultuur krijgt daarbij een logische actualiteitswaarde en stuurt mee het geheel aan. De Vlaamse Gemeenschap staat echter niet enkel in voor de stimulering en de coördinatie van het lokale, maar ook voor het landelijke en het internationale werkingsniveau. Dit blijkt in het museumveld waar de uitvoeringsbesluiten verder worden verfijnd. Ook voor de archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra zal een dergelijk opzet moeten worden ontwikkeld vanuit de spanningsrelatie tussen lokale verankering en landelijke samenhang.

De specialistische instellingen worden ingesehakeld in beide niveaus. Dit blijkt duidelijk bij de beleidskeuze rond de depotvorming: er wordt een overkoepelende werking gestimuleerd, niet enkel met het oog op rationalisering en optimalisering van expertisevorming, maar ook en vooral om de ontsluiting te maximaliseren.

De maatschappij staat immers net zo centraal als de cultuur. Het cultuurbeleid is een beleid tussen cultuur en maatschappij. De logische eerste vraag daarbij is: wat hebben we meegekregen uit ons verleden. Wat zijn onze schatten, onze permanente mogelijkheden, onze meerwaardes?

VIER NIEUWE REGLEMENTEN ONTSLUITING CULTUREEL ERFGOED

Definities. In de reglementen wordt verstaan onder:

- *administratie*: de administratie, bevoegd voor het cultureel erfgoed, op dit ogenblik de administratie Cultuur, afdeling Beeldende Kunst en Musea van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap;
- *balans*: een boekhoudkundig overzicht van de globale financiële situatie van een begunstigde waarin alle middelen waarover hij beschikt (de activa), evenals alle lasten die hij heeft (de passiva) worden opgenomen;
- *begroting*: een raming van de voorziene inkomsten en uitgaven;
- *begunstigde*: de ontvanger van een door de overheid of door een subsidiërende tussenpersoon toegekende subsidie;
- *beoordelingscommissie*: de adviescommissie die bevoegd is voor het cultureel erfgoed, momenteel de ad-hoccommissie cultureel erfgoed; of bij ontstentenis hiervan, de beoordelingscommissie, bevoegd voor de musea, conform het decreet van 19 december 1997 houdende oprichting van een Raad voor Cultuur, een Raad voor de Kunsten, een Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding en van een adviserende beroepscommissie inzake culturele aangelegenheden;
- *bevoegd gezag*: de gemeente, de provincie, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, de Vlaamse Gemeenschapscommissie of de vereniging met rechtspersoonlijkheid die de vereniging of de instelling, waarvan sprake is in de tekst, heeft gericht of overgenomen en die haar beheert;
- *cultureel erfgoed*: roerend en immaterieel erfgoed dat dynamisch in tijd en ruimte gekaderd wordt:
- roerend erfgoed: objecten, informatie of andere culturele bronnen die mogelijkheden inhouden van gemeenschappelijke betekenissen, bijvoorbeeld binnen een industrieel-technisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, (cultuur)historisch of antropologisch referentiekader;
- immaterieel erfgoed en immateriële aspecten van het cultureel erfgoed: beeldvorming via beschrijving of andere culturele bronnen die mogelijkheden inhouden van gemeenschappelijke betekenissen, bijvoorbeeld allerhande verhalen, geschiedenissen, sporen, verbanden en kleine en grote referentiekaders.

De samenhang tussen het roerend erfgoed en het immaterieel erfgoed hoort hier ook bij.

- *eigen financiële inbreng*: financiële middelen die door de begunstigde van een subsidie worden ingebracht als cofinanciering van de gesubsidieerde activiteit en die niet voortkomen uit andere subsidies ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap;
- *minister*: het lid van de Vlaamse regering, bevoegd voor de cultuur;
- *ontsluiting*: *ontsluiten* (voor het publiek) is het zichtbaar maken, het toegankelijk maken van de betekenissen van het roerend en immaterieel cultureel erfgoed voor de gemeenschap en het voortdurend actualiseren van deze betekenissen.
Een eigentijdse interpretatie en dialoog met de gemeenschap dragen bij om het cultureel erfgoed een plaats te geven in het maatschappelijk leven;
- *resultatenrekening*: een boekhoudkundig overzicht van alle opbrengsten en onkosten met betrekking tot een activiteit. Het resultaat wordt verkregen door de opbrengsten te verminderen met de onkosten.
Dat resultaat is positief of winstgevend als de opbrengsten de onkosten overtreffen; negatief, verlieslatend of defieitair als de opbrengsten lager zijn dan de onkosten;
- *subsidie*: een financiële transfer, waaraan voorwaarden zijn gekoppeld door de overheid;
  - projectsubsidie: een subsidie, toegekend ter ondersteuning van de specifieke kosten die voortvloeien uit een activiteit die zowel qua opzet of doelstelling als in de tijd kan worden afgebakend;
  - werkingssubsidie: een subsidie, toegekend ter ondersteuning van de personeels- en werkingskosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de basisfuncties van de werking die een continu en permanent karakter vertoont.

1. Algemeen

Kader

Om een integraal cultuurbeleid na te streven, bevat dit reglement zowel de culturele werking van archieven als het omgaan met culturele componenten van documentatiecentra en bewaarbibliotheken.

Hierna volgt een verduidelijking van deze drie termen:

- archieven: de culturele werking in bewaarinstellingen met unieke documenten die passen in de traditie van archiefwerking;
- documentatiecentra: de culturele werking in instellingen, die als hoofdfunctie de ontsluiting van cultuurhistorische thema's hebben, waarbij de maatschappij beslist om aan bepaalde thema's veel aandacht te besteden;
- bewaarbibliotheken: de culturele werking in bewaarinstellingen die passen in de traditie van bibliotheekwerking, die als hoofdfunctie de bewaring en de ontsluiting van roerend erfgoed hebben of dragers van cultureel erfgoed zijn, met name manuscripten met serieel karakter, oude drukken en/of kunstenaarsboeken.

Hoewel het om drie verschillende gebieden gaat, wordt in de tekst hierna enkel over archieven gesproken om niet steeds dezelfde opsomming te moeten maken.

De archieven zijn een belangrijke deelsector in het erfgoedbeleid, waarvoor tot nu toe geen overkoepelend Vlaams beleid werd opgezet. Dit reglement beoogt een aanzet tot een beleid voor het culturele aspect van de archiefwerking, dus abstractie makend van de bestuurlijk-administratieve component die geen bevoegdheid is van de minister van Cultuur.

Vroeger werden er reeds enkele aanzetten gemaakt tot een beleid betreffende de archiefsector: het decreet voor de politieke thema-archieven, de archiefwerking binnen de experimentele regeling van de erfgoedconvenants met de steden, een aantal coördinerende aanzetten in subsectoren van de kunsten (de steunpuntwerkingen en nominatimsubsidies voor architectuur, muziek en literatuur) en het nominatim gesubsidieerde documentatiecentrum Pro Museo Judaico vzw in Mechelen. Voor de vier politieke thema-archieven wil men een samenwerkingsverband ontwikkelen, zodat hun expertise kan worden verbreed ter ondersteuning van de culturele component in de hele archiefsector. Op korte termijn zal een algemeen steunpunt voor archieven opgericht worden.

De culturele dimensie van archieven mag niet onderschat worden. Binnen het domein van het cultureel erfgoed is deze sector van dezelfde orde van belang en complexiteit als die van de musea.

Doelstellingen

De doelstellingen die de minister met dit instrument wil bereiken, kunnen als volgt omschreven worden:

- een (weliswaar beperkt) steunvlak voor de culturele voorbeeldwerking van archieven realiseren;
- de inzichten in de mogelijkheden voor een cultureel archiefbeleid verhogen;
- samenwerkingsverbanden stimuleren;
- de vergroting van het publieke draagvlak voor cultureel erfgoed stimuleren.

Principes subsidieregeling

De regeling richt zich op twee soorten initiatieven:

- ondersteuning van **projecten**, namelijk initiatieven die als voorbeeld fungeren voor de publieke ontsluiting van een archief. Indien een project over meerdere jaren loopt, moet de aanvrager elk jaar opnieuw een projectaanvraag indienen voor een afgeronde fase;
- ondersteuning van de **jaarwerking** van een vereniging of instelling waarvan de werking de sector of tenminste een deelsector ervan ten goede komt.

Binnen het beperkte budget voor 2001 zal de meeste aandacht gericht zijn op projecten.

De beoordeling betreft ofwel de werking en de doelstellingen van de aanvragende instelling of vereniging, ofwel het project op zich, en sluit aan bij de verschillende aspecten van de doelstelling van het reglement:

- steunen van belangrijke en dynamische instellingen of verenigingen in het veld, zowel omwille van de instelling of vereniging op zich als omwille van hun overstijgend belang;
- creëren van mogelijkheden voor spraakmakende projecten, met de nadruk op de voorbeeldfunctie op het vlak van publieke ontsluiting.

De begroting van 2001 voorziet een krediet van 10 miljoen BEF (247.893,52 EUR). Het subsidiebedrag kan variëren tussen 200.000 BEF (4957,87 EUR) en 2 miljoen BEF (49.578,70 EUR).

De toekenning van een subsidie zal nooit het totale bedrag van de onkosten vergoeden. De gesubsidieerde instelling of vereniging moet zelf een eigen bijdrage leveren. Daarnaast kan ze ook een beroep doen op andere fondsen en sponsors. De verschillende financieringsbronnen moeten duidelijk af te leiden zijn uit de begroting. Het bedrag van de subsidie is afhankelijk van de beschikbare middelen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De verenigingen of instellingen die een aanvraagdossier indienen gaan de verbintenis aan om de gegevens te verstrekken die door de administratie gevraagd worden.

Initiatieven die vallen onder een andere regelgeving of die reeds worden gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap zijn uitgesloten. Dat geldt met name voor:

- de decretaal verankerde politieke thema-archieven;
- de archieven in steden met een erfgoedconvenant;
- de nominatim gesubsidieerde initiatieven uit dit veld;
- de archiefwerking die deel uitmaakt van erkende musea.

2. Procedure

Samenstelling aanvraagdossier

Een volledig aanvraagdossier voor een **projectsubsidie** bevat de volgende elementen:

- de formele aanvraag tot subsidie: een brief, ondertekend door het bevoegde gezag;
- het formulier met de nodige gegevens;
- administratieve gegevens;
- een beknopte uiteenzetting waarin het project geconcretiseerd (timing en stappenplan) én beargumenteerd wordt binnen de doelstellingen van dit reglement met een beschrijving van de beoogde resultaten, in de mate van het mogelijke vertaald in kwantificeerbare gegevens; (bijlage 1)
- een begroting met inkomsten en uitgaven van het project, waarbij duidelijk de andere aangevraagde en/of verwachte subsidies worden aangegeven; (gelieve de tabel in het formulier als model te gebruiken)
- indien de initiatiefnemer een vzw is, moeten ook de statuten van de vzw worden toegevoegd; (bijlage 2)
- verder kunnen ter illustratie extra bijlagen worden toegevoegd.

Een volledig aanvraagdossier voor een **werkingssubsidie** bevat de volgende elementen:

- de formele aanvraag tot subsidie: een brief, ondertekend door het bevoegde gezag;
- het formulier met de nodige gegevens;
- administratieve gegevens;
- een beknopte uiteenzetting waarin de instelling of de vereniging wordt voorgesteld (visie, doelstellingen en activiteiten); (bijlage 1)
- een beknopte situering binnen de Vlaamse archiefsector; (bijlage 2)
- een beknopte motivering van de wijze waarop de doelstellingen van de aanvraag binnen de doelstellingen en criteria van dit reglement kunnen worden ondergebracht; (bijlage 3)

- een gedetailleerde begroting voor het lopende jaar met inkomsten en uitgaven van de instelling of voor de vereniging, waarbij duidelijk de andere aangevraagde en/of verwachte subsidies worden aangegeven; (gelieve de tabel in het formulier als model te gebruiken)
- indien de initiatiefnemer een vzw is, moeten ook de statuten van de vzw worden toegevoegd; (bijlage 4)
- verder kunnen ter illustratie extra bijlagen worden toegevoegd.

Indieningstermijnen

Het reglement treedt in werking vanaf 1 mei 2001.

De aanvraagdossiers met betrekking tot subsidies voor specifieke **projecten** moeten ingediend worden ten laatste op 1 september 2001 én tenminste vier weken vóór de aanvang van het project.

De aanvraagdossiers met betrekking tot subsidies voor de **jaarwerking** moeten ingediend worden ten laatste op 15 juni 2001 of ten laatste op 1 september 2001.

Aanvragen die na deze data worden ingediend zijn niet ontvankelijk. Als datum geldt de poststempel of het afgiftebewijs.

Volledige aanvraagdossiers worden aangetekend of tegen ontvangstbewijs en in tweevoud gestuurd naar:

De heer Jan Verlinden
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL

Criteria subsidiëring

Zoals reeds vermeld, wordt ofwel de aanvragende instelling of vereniging, ofwel het project op zich beoordeeld.

De criteria waaraan een **project** wordt getoetst, staan hierna vermeld. De eerste vier criteria zijn belangrijker dan de andere:

- de kwalitatieve meerwaarde van het publieksgericht project als voorbeeldwerking;
- de mate waarin een breed publiek wordt aangesproken;
- de mate waarin het project de essentie van de doelstelling en de werking van de instelling of van de vereniging weerspiegelt en vertaalt voor het publiek;
- de mate waarin het project een bijdrage kan leveren aan de versterking en verbreiding van de archiefsector in Vlaanderen;
- het professionele karakter van het project (bijv. de wetenschappelijke en de technische onderbouwing);
- de diversiteit van de betrokken actoren;

- de mate van samenwerking met andere culturele actoren (bibliotheken, cultuurcentra, enz.);
- de diversiteit aan inkomstenbronnen (bijv. gemeentelijke, provinciale, publiek-private samenwerking, sponsoring, eigen inkomsten, enz.).

De criteria waaraan de **jaarwerking** van een vereniging of instelling wordt getoetst, kunnen als volgt omschreven worden:

- het maatschappelijk draagvlak (doelstellingen, doelgroepen, netwerking, partnerschap, enz.);
- het potentiële belang van het patrimonium (in kwantitatieve en kwalitatieve termen);
- het potentiële belang van de plaats die de instelling of de vereniging inneemt binnen het veld en de kwaliteit van de visie van de instelling zelf omtrent deze positionering;
- het professionele karakter van de instelling of de vereniging (organigram, infrastructuur, personeel, financiële middelen, enz.).

Advisering

De subsidies worden toegekend door de minister van Cultuur. De bevoegde commissie adviseert de minister.

De aanvrager wordt op de hoogte gebracht van de principiële beslissing door de administratie Cultuur, afdeling Beeldende Kunst en Musea nadat die principiële beslissing door de minister genomen werd, in afwachting van en onder voorbehoud van het akkoord van de Inspectie van Financiën. De definitieve beslissing wordt door de administratie schriftelijk meegedeeld aan het bevoegde gezag nadat het subsidiebesluit door de minister werd ondertekend.

Een negatieve beslissing kan betekenen dat het voorgelegde project onvoldoende binnen de gestelde prioriteiten past om voor ondersteuning in aanmerking te komen. Een eventuele afwijzing wordt steeds beargumenteerd.

Uitbetaling van de subsidie

Projectsubsidies worden als volgt uitbetaald:

- een eerste schijf van 80% van het subsidiebedrag wordt na ondertekening van het subsidiebesluit in uitbetaling gesteld;
- het saldo van 20% van het subsidiebedrag wordt uitbetaald na de goedkeuring door de administratie van het eindverslag, de financiële verantwoordingsstukken en een eindafrekening van het project met een overzicht van de uitgaven en inkomsten voor het project. Die documenten moeten ingediend worden binnen een termijn van twee maanden na de afloop van het project en uiterlijk op 30 september van het jaar dat volgt op de toekenning van de subsidie.

Subsidies voor de jaarwerking worden als volgt uitbetaald:

- een eerste schijf van 80% van het subsidiebedrag wordt na ondertekening van het subsidiebesluit in uitbetaling gesteld;
- het saldo van 20% wordt uitbetaald na aanvaarding van de ingediende verantwoordingsstukken door de administratie. De verantwoordingsstukken omvatten het inhoudelijk en het gedetailleerd financieel jaarverslag (met balans en resultatenrekening) van het gesubsidieerde werkingsjaar. Die documenten moeten vóór 1 april van het volgende jaar ingediend worden.

De financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap wordt altijd toegekend voor een specifiek doel. De subsidie kan door de begunstigde uitsluitend worden aangewend voor de realisatie van dit doel, dat steeds in de brief voor de begunstigde wordt vermeld.

Als de subsidie is toegekend, kan het bedrag niet meer aan een ander project worden gegeven.

Belangrijk is dat een subsidie nooit aanleiding mag geven tot het maken van winst op een project. Daarom moeten ook de inkomsten worden aangegeven. Zo nodig kan het subsidiebedrag worden verminderd.

Subsidies worden evenmin met terugwerkende kracht toegekend.

Tussen het in uitbetaling stellen van de subsidie en het moment waarop het subsidiebedrag op de rekening van de begunstigde wordt gestort, verlopen gemiddeld een zestal weken.

Logo

Het moet duidelijk zijn dat de Vlaamse Gemeenschap de subsidie verstrekt. Daartoe neemt u het logo van de Vlaamse Gemeenschap en de vermelding 'met de steun van de Vlaamse overheid' op in elke publicatie.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Marina Laureys

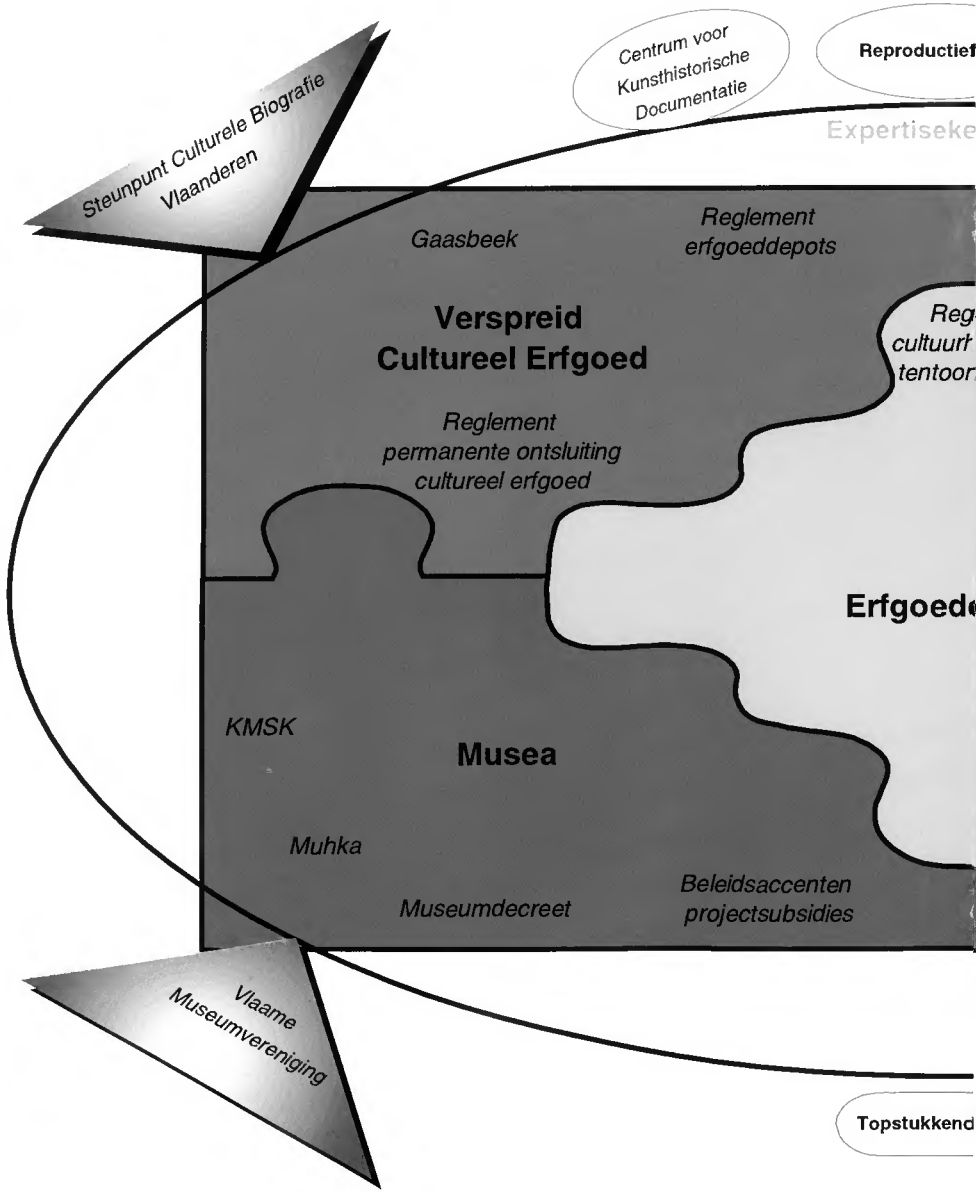
Tel.: 02-553 68 39

Fax: 02-553 68 43

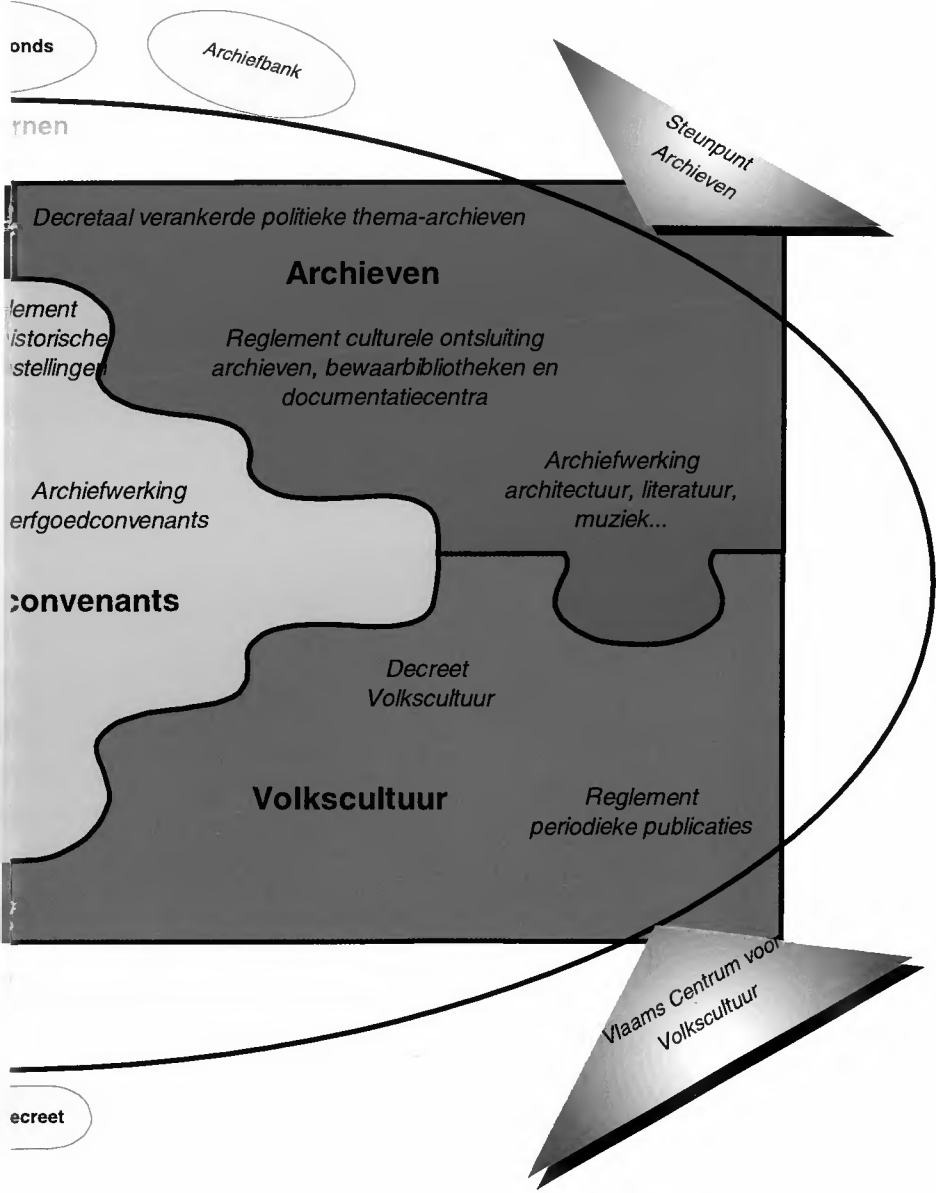
E-mail: marina.laureys@wvc.vlaanderen.be

De tekst van het reglement en het inschrijvingsformulier vindt u ook op de website van het ministerie: www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed.

CULTUREEL

ERFGOED

Subsidies voor initiatieven op het vlak van permanente ontsluiting van cultureel erfgoed

1. Algemeen

Kader

Het roerend en immaterieel cultureel erfgoed is slechts in beperkte mate ondergebracht in musea, archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken. Het is ook niet wenselijk een bewaarinstelling als een eindbestemming te zien, aangezien artefacten steeds betrekking blijven hebben op de maatschappij. In dat opzicht mogen andere locaties waarin cultureel erfgoed geconcentreerd is niet worden afgebouwd, maar moeten ze worden opengesteld.

Het kan hier gaan om een stedelijk of regionaal cultureel erfgoedcentrum waar de bezoeker op een coherente manier in contact wordt gebracht met het cultureel patrimonium van een stad of regio. Het kan ook gaan om ontsluiting van belangrijke ensembles van roerend en immaterieel cultureel erfgoed door ze onder te brengen in een toegankelijk monument, een archeologische site of een ander initiatief.

Doelstellingen

De doelstellingen die de minister met dit instrument wil bereiken, kunnen als volgt omschreven worden:

- een (weliswaar beperkt) steunvlak voor de voorbeeldwerking inzake de permanente ontsluiting van cultureel erfgoed realiseren;
- de inzichten in de (vernieuwende) mogelijkheden tot permanente ontsluiting van cultureel erfgoed verhogen;
- samenwerkingsverbanden stimuleren;
- het vergroten van het publieke draagvlak voor cultureel erfgoed stimuleren.

Principes subsidieregeling

De regeling richt zich op twee soorten initiatieven:

- ondersteuning van **projecten**, namelijk initiatieven die als voorbeeld fungeren inzake de permanente ontsluiting van cultureel erfgoed. Indien een project over meerdere jaren loopt, moet de aanvrager elk jaar opnieuw een projectaanvraag indienen voor een afgeronde fase;
- ondersteuning van de **jaarwerking** van een vereniging of instelling waarvan de werking de sector of tenminste een deelsector ervan ten goede komt.

Binnen het beperkte budget voor 2001 zal de meeste aandacht gericht zijn op projecten.

De beoordeling betreft ofwel de werking en de doelstellingen van de aanvragende instelling of vereniging, ofwel het project op zich en sluit aan bij de verschillende aspecten van de doelstelling van het reglement:

- steunen van belangrijke en dynamische instellingen of verenigingen in het veld, zowel omwille van de instelling of de vereniging op zich als omwille van hun overstijgend belang;
- creëren van mogelijkheden voor spraakmakende projecten, met de nadruk op de voorbeeldfunctie op het vlak van publieke ontsluiting.

De begroting van 2001 voorziet een krediet van 8 miljoen BEF (198.314,82 EUR).

Het subsidiebedrag kan variëren tussen 200.000 BEF (4957,87 EUR) en 2.500.000 BEF (61.973,38 EUR).

De toekenning van een subsidie zal nooit het totale bedrag van de onkosten vergoeden. De gesubsidieerde instelling of vereniging moet zelf een eigen bijdrage leveren. Daarnaast kan ze ook een beroep doen op andere fondsen en sponsors. De verschillende financieringsbronnen moeten duidelijk af te leiden zijn uit de begroting. Het bedrag van de subsidie is afhankelijk van de beschikbare middelen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De verenigingen of instellingen die een aanvraagdossier indienen, gaan de verbintenis aan om de gegevens te verstrekken die door de administratie gevraagd worden.

Initiatieven die vallen onder een andere regelgeving of die reeds worden gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap zijn uitgesloten. Dat geldt met name voor:

- de decretaal verankerde instellingen of verenigingen (bijv. museumdecreet, decreet voor volkscultuur, decreet politieke thema-archieven);
- de initiatieven in steden met een erfgoedconvenant;
- de nominatim gesubsidieerde instellingen of verenigingen uit het veld.

2. Procedure

Samenstelling aanvraagdossier

Een volledig aanvraagdossier voor een **projectsubsidie** bevat de volgende elementen:

- de formele aanvraag tot subsidie: een brief, ondertekend door het bevoegde gezag;
- het formulier met de nodige gegevens;
- administratieve gegevens;
- een beknopte uiteenzetting waarin het project geconcretiseerd (timing en stappenplan) én beargumenteerd wordt binnen de doelstellingen van dit reglement met een beschrijving van de beoogde resultaten, in de mate van het mogelijke vertaald in kwantificeerbare gegevens; (bijlage 1)

- een begroting met inkomsten en uitgaven van het project, waarbij duidelijk de andere aangevraagde en/of verwachte subsidies worden aangegeven; (gelieve de tabel in het formulier als model te gebruiken)
- indien de initiatiefnemer een vzw is, moeten ook de statuten van de vzw worden toegevoegd; (bijlage 2)
- verder kunnen ter illustratie extra bijlagen worden toegevoegd.

Een volledig aanvraagdossier voor een **werkingssubsidie** bevat de volgende elementen:

- de formele aanvraag tot subsidie: een brief, ondertekend door het bevoegde gezag;
- het formulier met de nodige gegevens;
- administratieve gegevens;
- een beknopte uiteenzetting waarin de instelling of vereniging wordt voorgesteld (visie, doelstellingen en activiteiten); (bijlage 1)
- een beknopte situering binnen de sector; (bijlage 2)
- een beknopte motivering van de wijze waarop de doelstellingen van de aanvraag binnen de doelstellingen en de criteria van dit reglement kunnen worden ondergebracht; (bijlage 3)
- een gedetailleerde begroting voor het lopende jaar met inkomsten en uitgaven van de instelling of de vereniging, waarbij duidelijk de andere aangevraagde en/of verwachte subsidies worden aangegeven; (gelieve de tabel in het formulier als model te gebruiken)
- indien de initiatiefnemer een vzw is, moeten ook de statuten van de vzw worden toegevoegd; (bijlage 4)
- verder kunnen ter illustratie extra bijlagen worden toegevoegd.

Indieningstermijnen

Het reglement treedt in werking vanaf 1 mei 2001.

De aanvraagdossiers met betrekking tot subsidies voor specifieke **projecten** moeten ingediend worden ten laatste op 1 september 2001 én tenminste vier weken vóór de aanvang van het project.

De aanvraagdossiers met betrekking tot subsidies voor de **jaarwerking** kunnen ingediend worden ten laatste op 15 juni 2001 of ten laatste op 1 september 2001.

Aanvragen die na deze data worden ingediend zijn niet ontvankelijk. Als datum geldt de poststempel of het afgiftebewijs.

Volledige aanvraagdossiers worden aangetekend of tegen afgiftebewijs en in tweevoud gestuurd naar:

De heer Jan Verlinden
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL

Criteria subsidiëring

Zoals reeds vermeld, wordt ofwel de aanvragende instelling of vereniging, ofwel het project op zich beoordeeld.

De criteria waaraan een **project** wordt getoetst, staan hierna vermeld. De eerste vier criteria zijn belangrijker dan de andere:

- de kwalitatieve meerwaarde van het publieksgericht project als (regionale) voorbeeldwerking;
- de mate waarin een breed publiek wordt aangesproken;
- de mate waarin het project de essentie van de doelstelling en de werking van de instelling of van de vereniging weerspiegelt en vertaalt voor het publiek;
- de mate waarin het project een concreet onderwerp in een breder cultureel en maatschappelijk referentiekader plaatst;
- het professionele karakter van het project (bijv. de wetenschappelijke en technische onderbouwing);
- de diversiteit van de betrokken actoren;
- de mate van samenwerking met andere culturele actoren (bibliotheken, cultuurcentra, enz.);
- de diversiteit aan inkomstenbronnen (bijv. gemeentelijke, provinciale, publiek-private samenwerking, sponsoring, eigen inkomsten, enz.).

De criteria waaraan de **jaarwerking** van een vereniging of instelling wordt getoetst, kunnen als volgt omschreven worden:

- het maatschappelijk draagvlak (doelstellingen, doelgroepen, netwerking, partnerschap, enz.);
- het potentiële belang van het patrimonium (in kwantitatieve en kwalitatieve termen);
- het potentiële belang van de plaats die de instelling of vereniging inneemt binnen het veld en de kwaliteit van de visie van de instelling zelf omtrent deze positionering;
- het professionele karakter van de instelling of vereniging (organigram, infrastructuur, personeel, financiële middelen, enz.).

Advisering

De subsidies worden toegekend door de minister van Cultuur. De bevoegde commissie adviseert de minister.

De aanvrager wordt op de hoogte gebracht van de principiële beslissing door de administratie Cultuur, afdeling Beeldende Kunst en Musea nadat die principiële beslissing door de minister genomen werd, in afwachting van en onder voorbehoud van het akkoord van de Inspectie van Financiën. De definitieve beslissing wordt door de administratie schriftelijk meegedeeld aan het bevoegde gezag nadat het subsidiebesluit door de minister werd ondertekend.

Een negatieve beslissing kan betekenen dat het voorgelegde project onvoldoende binnen de gestelde prioriteiten past om voor ondersteuning in aanmerking te komen. Een eventuele afwijzing wordt steeds beargumenteerd.

Uitbetaling van de subsidie

Projectsubsidies worden als volgt uitbetaald:

- een eerste schijf van 80% van het subsidiebedrag wordt na ondertekening van het subsidiebesluit in uitbetaling gesteld;
- het saldo van 20% van het subsidiebedrag wordt uitbetaald na de goedkeuring door de administratie van het eindverslag, de financiële verantwoordingsstukken en een eindafrekening van het project met een overzicht van de uitgaven en de inkomsten voor het project. Die documenten moeten ingediend worden binnen een termijn van twee maanden na de afloop van het project en uiterlijk op 30 september van het jaar dat volgt op de toekenning van de subsidie.

Subsidies voor de jaarwerking worden als volgt uitbetaald:

- een eerste schijf van 80% van het subsidiebedrag wordt na ondertekening van het subsidiebesluit in uitbetaling gesteld;
- het saldo van 20% wordt uitbetaald na aanvaarding van de ingediende verantwoordingsstukken door de administratie. De verantwoordingsstukken omvatten het inhoudelijk en het gedetailleerd financieel jaarverslag (met balans en resultatenrekening) van het gesubsidieerde werkingsjaar. Die documenten moeten vóór 1 april van het volgende jaar ingediend worden.

De financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap wordt altijd toegekend voor een specifiek doel. De subsidie kan door de begunstigde uitsluitend worden aangewend voor de realisatie van dit doel, dat steeds in de brief voor de begunstigde wordt vermeld.

Als de subsidie is toegekend, kan het bedrag niet meer aan een ander project worden gegeven.

Belangrijk is dat een subsidie nooit aanleiding mag geven tot het maken van winst op een project. Daarom moeten ook de inkomsten worden aangegeven. Zo nodig kan het subsidiebedrag worden verminderd.

Subsidies worden evenmin toegekend met terugwerkende kracht.

Tussen het in uitbetaling stellen van de subsidie en het moment waarop het subsidiebedrag op de rekening van de begunstigde wordt gestort, verlopen gemiddeld een zestal weken.

Logo

Het moet duidelijk zijn dat de Vlaamse Gemeenschap de subsidie verstrekt. Daartoe neemt u het logo van de Vlaamse Gemeenschap en de vermelding 'met de steun van de Vlaamse overheid' op in elke publicatie.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Sylviane Goossens

Tel.: 02-553 68 40

Fax: 02-553 68 43

E-mail: sylviane.goossens@wvc.vlaanderen.be

De tekst van het reglement en het inschrijvingsformulier vindt u ook op de website van het ministerie: www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed.

1. Algemeen

Kader

De ontwikkeling van een geïntegreerd erfgoedbeleid, gericht op de versterking van het maatschappelijk draagvlak voor het cultureel erfgoed, maakt het noodzakelijk een aantal nieuwe instrumenten te positioneren.

Het museumdecreet, vertrekkende van de ICOM-definitie van musea, focust op de werking rond de permanente collectie.

Als een museum of een andere initiatiefnemer een grote cultuurhistorische tentoonstelling wil organiseren, is dat een extra inspanning. Dergelijke tentoonstellingen kunnen plaatsvinden in musea, maar ook in kunsthallen of in andere niet als museum erkende locaties. Met tentoonstellingen worden alle tijdelijke initiatieven tot ontsluiting van het cultureel erfgoed bedoeld. Die cultuurhistorische tentoonstellingen maken het erfgoed rijker door de samenhang die ze voorstellen en de nieuwe inzichten die ze bieden.

De resultaten van het wetenschappelijk onderzoek in het domein van het cultureel erfgoed moeten op kwalitatieve wijze gecommuniceerd worden aan een breed publiek. Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan een actieve publiekswerking en -werving, zonder dat die tot een eventueel resultaat leidt. Een benadering van het publiek moet gebeuren vanuit het karakter van het thema zelf.

Dit reglement wil dergelijke kwalitatieve initiatieven tot ontsluiting van het cultureel erfgoed, met een meer dan regionaal belang, ondersteunen. De realisatie van dergelijke cultuurhistorische tentoonstellingen met grote uitstraling, met wetenschappelijke onderbouwing, met aantrekkelijke en educatieve presentatie en promotie vraagt een deskundige aanpak.

Doelstellingen

De doelstellingen die de minister met dit instrument wil bereiken, kunnen als volgt omschreven worden:

- grote tentoonstellingsprojecten stimuleren op het vlak van de cultuurgeschiedenis in Vlaanderen met een maatschappelijke verankering van de beeldvorming van onze cultuur, die een cultuurhistorische kwaliteit en een vernieuwing in de benadering van het thema nastreven;
- een kwalitatieve, publieksgerichte ontsluiting van de resultaten van wetenschappelijk cultuurhistorisch onderzoek stimuleren;
- kwalitatieve, vernieuwende vormen van publiekswerking en -werving stimuleren, waarbij het publiek benaderd wordt vanuit het karakter van het thema zelf;
- samenwerkingsverbanden stimuleren.

Principes subsidieregeling

De subsidieregeling richt zich op de realisatie van grote tentoonstellingsprojecten met een bovenregionaal karakter, die de normale werking van een instelling of vereniging overschrijden.

De Vlaamse Gemeenschap wil niet de volledige wetenschappelijke voorbereiding van deze projecten ondersteunen, maar wil wél de mogelijkheid geven tot de optimale afwerking van een degelijk, grondig voorbereid project. Ze richt zich op de hoogste kwaliteit, maar verwacht dat die reeds intrinsiek gegarandeerd is op het moment van de aanvraag van deze subsidie.

Het accent ligt bij de productie (en postproductie). De subsidie moet de optimale afwerking van het initiatief mogelijk maken. Het project moet een voorbeeldfunctie vervullen op het vlak van publieke ontsluiting.

De begroting van 2001 voorziet een krediet van 12 miljoen BEF (297.472,23 EUR).

Het subsidiebedrag kan variëren tussen 200.000 BEF (4957,87 EUR) en 4 miljoen BEF (99.157,41 EUR).

De toekenning van een subsidie zal nooit het totale bedrag van de onkosten vergoeden. De gesubsidieerde instelling of vereniging moet zelf een eigen bijdrage leveren. Daarnaast kan ze ook een beroep doen op andere fondsen en sponsors. De verschillende financieringsbronnen moeten duidelijk af te leiden zijn uit de begroting. Het bedrag van de subsidie is afhankelijk van de beschikbare middelen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De verenigingen of instellingen die een aanvraagdossier indienen, gaan de verbintenis aan om de gegevens te verstrekken die door de administratie gevraagd worden.

Wie komt in aanmerking?

Elke publieke of private initiatiefnemer komt in aanmerking, ook indien hij reeds voor een ander aspect van de werking wordt gesubsidieerd. Initiatieven die onder een andere regelgeving vallen of die reeds worden gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap zijn uitgesloten.

2. Procedure

Samenstelling aanvraagdossier

Een volledig aanvraagdossier voor een projectsubsidie bevat de volgende elementen:

- de formele aanvraag tot subsidie: een brief, ondertekend door het bevoegde gezag;
- het formulier met de nodige gegevens;

- administratieve gegevens;
- een beknopte uiteenzetting waarin het project geconcretiseerd (timing en stappenplan) én beargumenteerd wordt binnen de doelstellingen van dit reglement met een beschrijving van de beoogde resultaten, in de mate van het mogelijke vertaald in kwantificeerbare gegevens; (bijlage 1)
- een begroting met inkomsten en uitgaven van het project, waarbij duidelijk de andere aangevraagde en/of verwachte subsidies worden aangegeven; (gelieve de tabel in het formulier als model te gebruiken)
- indien de initiatiefnemer een vzw is, moeten ook de statuten van de vzw worden toegevoegd; (bijlage 2)
- verder kunnen ter illustratie extra bijlagen worden toegevoegd.

Indieningstermijnen

Het reglement treedt in werking vanaf 1 mei 2001.

De aanvraagdossiers moeten ingediend worden ten laatste op 1 september 2001 én tenminste acht weken vóór de openingsdatum van de tentoonstelling. Aanvragen die na deze data worden ingediend, zijn niet ontvankelijk. Als datum geldt de poststempel of het ontvangstbewijs.

Volledige aanvraagdossiers worden aangetekend of tegen ontvangstbewijs en in tweevoud gestuurd naar:

De heer Jan Verlinden
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL

Criteria subsidiëring

De criteria waaraan de inhoud van het project wordt getoetst, kunnen als volgt omschreven worden:

- de visie op de maatschappelijke relevantie van de inhoud van het tentoonstellingsproject;
- de mate waarin de visie op het onderwerp zelf vernieuwend is;
- het belang dat deze vernieuwing heeft voor het totaalbeeld van de cultuurgeschiedenis van Vlaanderen.

De criteria waaraan het publiekgerichte karakter van het project wordt getoetst, staan hierna vermeld. De eerste drie criteria zijn belangrijker dan de andere:

- de mate waarin de opzet van de tentoonstelling de visie op het onderwerp vertaalt op een eigenzinnige wijze;

- de kwalitatieve meerwaarde van het publieksgerichte project als voorbeeldwerking;
- de mate waarin een breed publiek wordt aangesproken;
- de mate waarin het project een bijdrage kan leveren aan de versterking en de verbreding van de deelsector in kwestie;
- het professionele karakter van het project (bijv. de wetenschappelijke en technische onderbouwing, de vormgeving en de presentatie);
- de diversiteit van de betrokken actoren;
- de mate van samenwerking met andere culturele actoren;
- de diversiteit aan inkomstenbronnen (bijv. gemeentelijke, provinciale, publiek-private samenwerking, sponsoring, eigen inkomsten, enz.);
- de mate waarin een project bijdraagt aan de geografische spreiding (vanuit het idee van cultuurspreiding).

Advisering

De subsidies worden toegekend door de minister van Cultuur. De bevoegde commissie adviseert de minister.

De aanvrager wordt op de hoogte gebracht van de principiële beslissing door de administratie Cultuur, afdeling Beeldende Kunst en Musea, nadat die principiële beslissing door de minister genomen werd, in afwachting van en onder voorbehoud van het akkoord van de Inspectie van Financiën.

De definitieve beslissing wordt door de administratie schriftelijk meegedeeld aan het bevoegde gezag nadat het subsidiebesluit door de minister werd ondertekend.

Een negatieve beslissing kan betekenen dat het voorgelegde project onvoldoende binnen de gestelde prioriteiten past om voor ondersteuning in aanmerking te komen. Een eventuele afwijzing wordt steeds beargumenteerd.

Uitbetaling van de subsidie

Projectsubsidies worden als volgt uitbetaald:

- een eerste schijf van 80% van het subsidiebedrag wordt na ondertekening van het subsidiebesluit in uitbetaling gesteld;
- het saldo van 20% van het subsidiebedrag wordt uitbetaald na de goedkeuring door de administratie van het eindverslag, de financiële verantwoordingsstukken en een eindafrekening van het project met een overzicht van de inkomsten en de uitgaven van het project. Die documenten moeten ingediend worden binnen een termijn van twee maanden na de afloop van het project en uiterlijk op 30 september van het jaar dat volgt op de toekenning van de subsidie.

De financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap wordt altijd toegekend voor een specifiek doel. De subsidie kan door de begunstigde uitsluitend worden aangewend voor de realisatie van dit doel, dat steeds in de brief voor de begunstigde wordt vermeld.

Als de subsidie is toegekend, kan het bedrag niet meer aan een ander project worden gegeven.

Belangrijk is dat een subsidie nooit aanleiding mag geven tot het maken van winst op een project. Daarom moeten ook de inkomsten worden aangegeven. Zo nodig kan het subsidiebedrag worden verminderd. Subsidies worden evenmin met terugwerkende kracht toegekend.

Tussen het in uitbetaling stellen van de subsidie en het moment waarop het subsidiebedrag op de rekening van de begunstigde wordt gestort, verlopen gemiddeld een zestal weken.

Logo

Het moet duidelijk zijn dat de Vlaamse Gemeenschap de subsidie verstrekt. Daartoe neemt u het logo van de Vlaamse Gemeenschap en de vermelding 'met de steun van de Vlaamse overheid' op in elke publicatie.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Danny Deweerdt

Tel.: 02-553 68 33

Fax: 02-553 68 31

E-mail: danny.deweerdt@wvc.vlaanderen.be

De tekst van het reglement en het inschrijvingsformulier vindt u ook op de website van het ministerie: www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed.

1. Algemeen

Kader

Minister Anciaux heeft gekozen voor de ontwikkeling van een geïntegreerd erfgoedbeleid en voor de versterking van het maatschappelijk draagvlak voor het cultureel erfgoed.

Publieke ontsluiting en herintegratie van het cultureel erfgoed in de maatschappij zijn de uitdrukkelijke doelstellingen. Toch mag de aandacht voor een goede behouds- en beheerszorg zeker niet uitgesloten worden. De achterstanden in de geschikte bewaring van het cultureel erfgoed is dermate groot dat er gericht moet worden gewerkt.

Vlaanderen heeft niet alleen een inventaris van zijn cultureel bezit nodig, maar eveneens een inventaris van de toestand, de behoeften en de problemen in verband met de bewaring ervan. Een goede bewaarplaats die een adequate passieve en actieve conservatie garandeert, is een eerste stap. Een erfgoeddepot is één van de basisinstrumenten. De beleidsnota vermeldt het principe van de uitbouw van bovenlokale open erfgoeddepots als een prioriteit die nog deze legislatuur zal worden opgestart.

Die ontwikkeling maakt een rationalisering, maar ook een sanering van onaanvaardbare bewaarplaatsen mogelijk.

Omdat niet elke gemeente behoefte heeft aan een volwaardig erfgoeddepot, moeten op dit vlak samenwerkingsvormen gestimuleerd worden. Het is wenselijk dat gemeenten met een rijk cultureel erfgoed (vaak de kernsteden) ook de verantwoordelijkheid voor de omringende gemeenten op zich nemen. De erfgoeddepots moeten beantwoorden aan minimumnormen zodat ze kunnen instaan voor inventarisering, conditiebeschrijving en conservering. Door een optimaal gebruik van de schaalgrootte kunnen de onkosten voor de maatschappij minimaal gehouden worden.

Gezien het belang van dit initiatief, zal ook vanuit monumentenzorg ondersteuning worden gegeven. Als het erfgoeddepot ondergebracht kan worden in een beschermingswaardig gebouw, zal hieraan topprioriteit worden gegeven in de procedure.

Doelstellingen

De doelstellingen die de minister met dit instrument wil bereiken, kunnen als volgt omschreven worden:

- een (weliswaar beperkt) steunvlak realiseren voor initiatieven van geïntegreerde depotvorming met het oog op inventarisering, conditiebeschrijving en conservering;

- gemeentelijke overheden stimuleren tot het opnemen van hun verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijk cultureel erfgoed;
- bovengemeentelijke samenwerking stimuleren waarbij de provincie een bijdrage levert, zowel financieel als in expertise (coaching van de samenwerking);
- de inzichten verhogen in de mogelijkheden voor de uitbouw van een open depotwerking via pilootprojecten die een voorbeeldwerking nastreven;
- de kwaliteit van de bewaring en van de ontsluiting van het cultureel erfgoed verhogen door een expertisefunctie te subsidiëren;
- een herbestemming nastreven voor industrieel-archeologische monumenten, indien mogelijk.

Principes subsidieregeling

Een oplossing met beperkte financiële implicaties kan erin bestaan jaarlijks een beperkt aantal van deze initiatieven te erkennen (bijv. een tweetal) en die:

- een eenmalige investeringssubsidie te geven voor aankoop/verbouwing/bouw/ basisinrichting infrastructuur voor maximaal 30% van de kostprijs met een maximum van 15 miljoen BEF (372.000 EUR) – via het Cultuur Infrastructuurfonds;
- een forfaitaire subsidie toe te kennen voor één universitair opgeleide medewerker (2 miljoen BEF – 50.000 EUR);
- voor de depotinrichting een subsidie van maximaal 60% van de kostprijs toe te kennen via het museumdecreet, voor inrichtingswerken van erfgoeddepots die ook de verzamelingen van erkende musea betreffen. De minister zal subsidies voor depotinrichting toestaan voor de uitrusting van depotruimten, die initiatieven omvatten waarbij geen erkende musea zijn betrokken. Die worden gesubsidieerd voor maximaal 40% (of ook 60%) van de kosten.

De begroting van 2001 voorziet geen krediet.

Als het om een beschermd gebouw gaat, zijn er ook subsidies via Monumenten en Landschappen voor restauratie en voor basisinfrastructuur zoals onthaal, liften, hellend vlak, verlichting en beveiliging.

Wie komt in aanmerking?

De juridische organisatievorm kan divers zijn. De volgende elementen zijn vereist:

- de provincie waarin het erfgoeddepot gelegen is, steunt het initiatief structureel of heeft de bedoeling dat te doen;
- de gemeenten waarvoor het erfgoeddepot functioneert, hebben een doorslaggevende stem in het concrete beheer van het erfgoeddepot;
- het samenwerkingsverband omvat een aantal gemeenten met gezamenlijk minimaal 70.000 inwoners;

- het is een initiatief tot een erfgoeddepot voor collecties die breder zijn dan die van musea of archieven.

2. Procedure

Criteria subsidiëring

De criteria waaraan het initiatief wordt getoetst, kunnen als volgt omschreven worden:

- de visie en de doelstellingen van het initiatief en de mate waarin die aansluiten bij de doelstellingen van dit reglement;
- de organisatievorm en het beheer van het erfgoeddepot;
- de mate waarin het initiatief beschikt over een stappenplan voor de uitbouw van zijn werking;
- de mate waarin het depot beantwoordt aan de professionele vereisten inzake bewaring van de diverse objecten;
- de mate waarin het initiatief een visie heeft op het al dan niet, deels of volledig, integreren van de depotproblematiek van musea, archieven, bewaarbibliotheken, verzamelingen van vzw's met een maatschappelijk doel, zodat de verzamelingen tot het publiek domein kunnen worden gerekend;
- de aanwezigheid van minstens één en bij voorkeur verschillende ruimten voor het onderzoek van objecten;
- de aanwezigheid van publieksruimte;
- de mate waarin het initiatief onthaal organiseert, al dan niet tijdelijk, voor uit hun in situ-context verwijderde onderdelen van monumenten.

Advisering

De subsidies worden toegekend door de minister van Cultuur. De bevoegde commissie adviseert de minister.

Uitbetaling van de subsidie

Subsidies worden slechts toegekend als de middelen daarvoor toereikend zijn. Bij de voortzetting van deze regeling bepaalt de volgorde van erkenning de voorrang.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Marina Laureys

Tel.: 02-553 68 39

Fax: 02-553 68 43

E-mail: marina.laureys@wve.vlaanderen.be

De tekst van het reglement en het inschrijvingsformulier vindt u ook op de website van het ministerie: www.wve.vlaanderen.be/erfgoed.

BEKNOPT OVERZICHT VAN DE ANDERE REGELINGEN VOOR DE SECTOR CULTUREEL ERFGOED

Decreet Volkscultuur

Op 14 oktober 1998 keurde het Vlaams Parlement eenparig het decreet “houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van een Vlaams Centrum voor Volkscultuur” goed. Het decreet werd door de regering afgekondigd op 27 oktober 1998. De tekst werd gepubliceerd in het Staatsblad van 22 december 1998.

“Volkscultuur” is een koepelbegrip dat verwijst naar diverse fenomenen, benaderingen en disciplines. Er wordt in het decreet speciaal gerefereerd aan een aantal uitgekristalliseerde velden: familiekunde, heemkunde, industriële archeologie en “algemene” volkskunde. Het decreet maakt ook melding van “gethematiseerde” volkskunde met de bepaling dat per thema of subveld slechts één organisatie of samenwerkingsverband kan erkend worden. Per (sub)veld wordt, na een overgangsregeling tussen 1999 en 2001, één organisatie of samenwerkingsverband erkend voor vijf jaar (vorige deadline voor kandidaatstelling 1/10/2000).

Het decreet voorziet ook in de oprichting en werking van een steunpunt, het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw. De jaren 1999-2001 vormen een opstartfase waarna met vijfjarenplannen zal worden gewerkt. Het VCV is sedert eind 1999 operationeel en vervult de vier functies van een steunpunt: verzamelen, stimuleren, begeleiden en onderzoeken. Er wordt in de praktijk gestreefd naar een interdisciplinaire en open benadering van “volkscultuur” en naar het cultiveren van brugfuncties.

Het decreet voorziet ook in projectsubsiëring, meer bepaald voor wetenschappelijke publicaties over “volkscultuur”. In 2000 werd daarvoor een reglement op punt gesteld. Een subsidie kan worden toegekend als tussenkomst in de uitgave van periodieke wetenschappelijke publicaties (tijdschriften en jaarboeken) met bovenlokale relevantie en reikwijdte door verenigingen die actief zijn op het terrein van familiekundig, heemkundig of andere varianten van lokaal en regionaal historisch, industrieel-archeologisch en/of volkskundig onderzoek. Interdisciplinair en innoverend onderzoek worden in het bijzonder aangemoedigd. De subsidie is incidenteel en gebaseerd op de jaarlijkse evaluatie van een aanvraagdossier dat voor 1 oktober moet ingediend worden.

De tekst van het subsidiereglement en aanvraagformulieren werden gepubliceerd op de website van het ministerie: www.wvc.vlaanderen.be/cultuur/sociaalcultureelwerk/index.htm.

Informatie over het decreet Volkscultuur of het reglement ‘periodieke publicaties volkscultuur’ kan ook opgevraagd bij de administratie (luc.goossens@wvc.vlaanderen.be) of via het steunpunt (info@vcv.be).

Meer informatie over “volkscultuur” kan u bekomen bij het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw, Gallaitstraat 76/2, 1030 Brussel; tel. 02 243 17 30 fax 02 243 17 39; e-mail info@vev.be ; URL www.vev.be

Museumdecreet

Het deereet tot erkenning en subsidiëring van musea werd op 20 december 1996 unaniem goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

In het algemeen regelt het museumdecreet de erkenning van de musea en de organisatie van het museumveld en bepaalt het op welke wijze de werking van de musea financieel gestimuleerd en gesteund kan worden. Op 7 april 1998 werd het uitvoeringsbesluit goedgekeurd, dat het decreet vertaalt naar de praktijk.

De Vlaamse Gemeenschap beoogt met de erkenning van musea het zichtbaar maken, bewaken en verbeteren van de kwaliteit van het museale aanbod en een grotere professionalisering in de museumwerking.

De erkenning van musea gaat om het toetsen van een aantal basisvoorwaarden - een minimumstandaard. Het betreft museologisch verantwoorde criteria die van toepassing zijn zowel voor grote als voor kleine musea. Vanzelfsprekend is het wenselijk dat de musea boven de minimumstandaard zouden werken.

Het uitgangspunt is de internationale ICOM-definitie van een museum : *“het museum is een permanente instelling, zonder winstbejag, ten dienste van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, beheert, bewaart en beveiligt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.”*

Daarnaast ligt de klemtoon op garanties voor een continue, kwalitatieve museumwerking inzake het beheer, het management van het museum: organisatie en rechtspersoonlijkheid, eigendoms- of genotsrecht van het gebouw en de kerncollectie, financiële middelen, infrastructuur en personeel.

De beleidsnota vormt de basis voor het onderzoek van de aanvraag tot erkenning en indeling van een museum. Voor de erkenning als museum is het belangrijk dat de initiatiefnemer een visie heeft op de missie, de doelstellingen en de werking van het museum.

De erkenning is een subsidievoorwaarde maar houdt tegelijk een kwaliteitsmerk in zodat het voor het museumpubliek (zowel bezoekers en toeristen als schenkers, sponsors, enz.) mogelijk wordt een onderscheid te maken tussen erkende instellingen en andere musea.

Met het oog op de uitbouw van een gedifferentieerd subsidiebeleid, in samenwerking met de provincies, worden erkende musea ingedeeld in drie niveaus: het basisniveau, het regionale niveau en het landelijk/internationale niveau. Op basis van de indeling worden de werkingssubsidies bepaald.

De criteria voor indeling hebben betrekking op het cultuurhistorisch belang van de collectie, de wijze waarop de culturele verantwoordelijkheid wordt ingevuld

en de uitstraling van de museumwerking. Daarnaast wordt de nadruk gelegd op de wijze waarop het management van het museum wordt gevoerd.

Het museumdecreet voorziet verschillende mogelijkheden van subsidiëring aan en ten gunste van musea. Hierbij in het kort een overzicht van de mogelijkheden.

Het decreet voorziet in de toekenning van werkingssubsidies voor een kern van personeelsleden en voor de algemene museumwerking – een forfaitair bedrag, afhankelijk van de kredieten van de Vlaamse Gemeenschap. Tot voor kort kende de Vlaamse Gemeenschap enkel werkingssubsidies toe aan erkende musea ingedeeld bij het landelijke niveau. Erkende musea ingedeeld bij het regionaal niveau ontvangen een werkingssubsidie van de betrokken provincie. Een wijziging van het uitvoeringsbesluit voorziet dat de Vlaamse Gemeenschap voortaan ook werkingssubsidies kan toekennen aan erkende musea ingedeeld bij het regionale niveau. Dit vanuit het oogpunt om de expertisevorming en het opnemen van verantwoordelijkheid te stimuleren.

Daarnaast kunnen alle erkende musea projectsubsidies aanvragen. Het decreet voorziet ook projectsubsidies voor initiatieven, van derden of van een museum, ten gunste van het ruimere museumveld of van meerdere musea. Het systeem van de beleidsaccenten voor deze subsidies laat toe accenten te leggen waar extra stimulansen nodig zijn.

De thema's van de beleidsaccenten voor de projectsubsidies musea 2001-2002: zie kader.

Nieuwe museale initiatieven relevant voor Vlaanderen kunnen een startsubsidie aanvragen.

Belangrijk is ook op te merken dat het museumdecreet als instrument niet alleen staat. Tegelijk werd werk gemaakt van een aantal instrumenten die de professionalisering van de sector ondersteunen zoals de aanstelling van museumconsulenten. De museumconsulenten hebben als opdracht het verlenen van advies en het geven van voorlichting aan musea, het verzorgen van opleiding en vorming, het initiëren en begeleiden van projecten en het plegen van overleg met alle betrokkenen.

Het museumdecreet en het uitvoeringsbesluit, samen met alle inlichtingen, kunt u krijgen bij Ingrid Depoorter of Willy Temmerman van de Afdeling Beeldende Kunst en Musea, tel.: 02-553 68 51, e-mail: ingrid.depoorter@wvc.vlaanderen.be

De tekst van het reglement en het inschrijvingsformulier vindt u ook op de website van het ministerie: www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed/musea.

THEMA'S VAN DE BELEIDSACCENTEN PROJECTSUBSIDIES MUSEA 2001-2002

Subsidies voor projecten van erkende musea individueel - prioritair : max. 80%

1. Projecten die de betrokkenheid bij en het lokale of regionale draagvlak van het museum versterken.
2. Projecten die de participatie van bezoekers bevorderen doordat zij drempelverlagend zijn of doordat zij, door een brug te maken met de dagelijkse leefwereld, de mogelijkheid tot inleven verhogen
3. Projecten die de eigen museumwerking verder verdiepen en de positionering van het museum in het veld op het eigen niveau (basis, regionaal, landelijk), aangepast aan de aard en de uitstraling van de collectie, ondersteunen.
4. Projecten met betrekking tot de actualisering van de presentatie van de collectie (concept en realisatie) en projecten die de huidige presentatie tijdelijk ingrijpend anders presenteren door te confronteren met... in een ander daglicht te plaatsen, uit te gaan van een 'ander, meer experimenteel' ordeningsprincipe, een link te leggen met de bredere omgeving, ... (geen herinrichting).
Duidelijkheidshalve dient gesteld dat het hier gaat om tijdelijke presentaties van de permanente collectie.
Tijdelijke tentoonstellingen komen niet in aanmerking voor subsidie via het museumdecreet.

Subsidies voor projecten van meerdere musea - prioritair : max. 80%

1. Projecten die de betrokkenheid bij en het lokale of regionale draagvlak van de musea versterken.
2. Projecten die de participatie van bezoekers bevorderen doordat zij drempelverlagend zijn of doordat zij, door een brug te maken met de leefwereld van de bezoekers, de mogelijkheid tot inleven verhogen
3. Projecten die de verdere positionering van een aantal (regionale, thematisch gelinkte,...) musea in het museumveld onderzoeken en stimuleren.
De erkende en landelijk ingedeelde musea kunnen hier een voortrekkers- en dienstverlenende rol opnemen.
4. Projecten ter bevordering van de structurele samenwerking tussen musea.

5. Publieksgerichte projecten in een samenwerkingsverband tussen musea.
6. Projecten die de optimalisering van de presentaties van collecties onderzoeken in een samenwerkingsverband tussen betrokken musea.

Subsidies voor projecten van de VGC ten gunste van het Brussels museumveld - prioritair: max. 80%

Projecten op vlak van educatie, promotie en ondersteuning.

Gewone beleidsaccenten : max. 60%

1. Projecten van erkende musea **individueel**

- A. behoud en beheer : projecten op vlak van klimatisering, passieve conservering en beveiliging met betrekking tot de collectie in presentatie of in depot en m.b.t. de museumbibliotheek en –documentatie;
- B. wetenschappelijk onderzoek : inventarisatie en geautomatiseerde collectieregistratie;
- C. projecten met het oog op Europese samenwerking in het kader van deelname aan Europese cultuurprogramma's, zoals Cultuur 2000.

2. Projecten ten gunste van **meerdere** musea

- A. behoud en beheer : projecten op vlak van klimatisering, passieve conservering en beveiliging m.b.t. tot de collectie in presentatie of in depot en m.b.t. de museumbibliotheek en –documentatie;
- B. wetenschappelijk onderzoek : inventarisatie en geautomatiseerde collectieregistratie;
- C. opleiding, deskundigheidsbevordering.

Projecten - niet prioritair: max. 40%

1. Aankopen;
2. Actieve restauraties en andere activiteiten in het kader van behoud en beheer van de collectie;
3. Andere activiteiten op vlak van wetenschappelijk onderzoek;

HET TOPSTUKKENDECREET

(decreet houdende de bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang)

Vlaanderen kent tot op heden geen toegepaste wetgeving en nauwelijks enige traditie op het vlak van de bescherming van het roerend erfgoed van uitzonderlijk belang. De lotgevallen van het tot voor kort in het Gentse Museum voor Schone Kunsten bewaarde ensemble werken van Joachim Beuckelaer, is hiervan de meest recente getuige. Verder in het geheugen liggen de lotgevallen van James Ensors' Intrede van Christus te Brussel', nu te bewonderen in het Californische Getty-museum.

De minister van Cultuur nam zich van bij zijn aantreden voor om aan deze situatie te remediëren.

Eerste prioriteit daartoe vormde het voorzien van een adequaat wettelijk kader. Het 'topstukkendecreet' wil dit wettelijk kader bieden voor wat betreft die cultuurgoederen die omwille van hun bijzondere betekenis bewaard moeten blijven voor de Vlaamse gemeenschap.

Doordat binnen het kader van dit deereet het 'nationaal erfgoed' gedefinieerd wordt, heeft het deereet ook een hoge symboolwaarde. Het deereet is immers ook in belangrijke mate de drager van het verhaal van het cultureel erfgoed van Vlaanderen. Het ontwerpdecreet wordt dan ook gekenmerkt door een geest van openheid. Het verhaal van het Vlaams cultureel erfgoed is immers een verhaal dat spreekt van een eigenheid die mede gekenmerkt wordt door het openstaan voor andere culturen. Een verhaal met een eigen specificiteit dat tegelijkertijd echter ook duidelijk kadert binnen het grotere Europese verhaal.

Het deereet gaat er dan ook vanuit dat het positief is voor de uitstraling van Vlaanderen, dat belangrijke stukken uit het cultureel erfgoed van Vlaanderen aanwezig zijn op de vooraanstaande internationale museale podia. Daarnaast is het evenwel ook belangrijk dat een deel van dit erfgoed ook binnen Vlaanderen te bewonderen en te bestuderen valt.

Het decreet bevindt zich momenteel in de fase van het voorontwerp en zal najaar 2001 ter bespreking voorgelegd worden aan het Vlaams Parlement.

Bij de opmaak van het decreet werd de verhouding tussen de "gemeenschapsrechten" op een cultuurgoed en de private rechten (eigendomsrechten) op hetzelfde goed zorgvuldig afgewogen, met als resultaat een werkstuk dat de diverse rechtmatige belangen verzoent. Het deereet gaat dan ook uit van een samenwerkingsmodel, eerder dan van een confrontatiemodel.

Grote lijnen van het voorontwerp

- Er werd geopteerd voor een **lijstensysteem** i.p.v. voor een categorieënsysteem.
- Een weigering van de toelating om een beschermd cultuurgoed buiten Vlaanderen te brengen, **verplicht** de Vlaamse overheid om met de eigenaar te onderhandelen over de **aankoop** van dit cultuurgoed door de Vlaamse overheid. De aankoop dient te gebeuren tegen de internationale **marktwaarde**.
- De invoering van een **subsidieregeling** voor de restauratie van beschermde voorwerpen werd principieel voorzien in het decreet .

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Hans Feys, afdeling Beeldende Kunst en Musea, Parochiaansstraat 15,
1000 Brussel

Tel.: 02-553 68 39 - Fax: 02-553 68 43

E-mail: hans.feys@wvc.vlaanderen.be

Subsidies culturele projecten met internationale werklank

- Internationale culturele projecten
  - projecten met aanvangsdatum tussen 1 juli 2001 en 31 december 2001
  - criteria: inhoudelijke kwaliteit, bevordering van samenwerkingsverbanden, netwerkvorming en partnerschappen, internationaal belang van de locatie en/of van de buitenlandse partners binnen hun werkerrein
  - einddatum aanvragen: 31 maart 2001

- Internationale culturele projecten
  - tentoonstellingen
  - criteria: inhoudelijke kwaliteit; bevordering van samenwerkingsverbanden, netwerkvorming en partnerschappen; internationaal belang van de locatie en/of van de buitenlandse partners binnen hun werkerrein
  - aanvragen: te allen tijde, maar minstens twee maanden voor het betrokken project plaatsvindt

- Internationale culturele projecten
  - internationale werkbeurs voor experts
aan experts de kans bieden om gedurende een langere periode hun (kunst)activiteit in het buitenland te ontwikkelen
  - criteria: "kwaliteit" van kunstenaar/expert (zich in het verleden al duidelijk gemanifesteerd, garanties op groeimogelijkheden en evolutie naar hoogstaand en consistent oeuvre); kwaliteit van locatie
  - aanvragen: uiterlijk tot 1 oktober en ten laatste 30 dagen voor de reis begint

- Punctuele tussenkomsten in buitenlandse reizen

Naast bovengemelde tegemoetkoming bestaat er voor experts de mogelijkheid om tussenkomsten van maximum 100.000 BEF in buitenlandse reizen aan te vragen voor deelname aan occasionele initiatieven. Een zelfde soort tussenkomst geldt voor culturele organisaties tot een maximum van 200.000 BEF. Aanvragen van meer dan 200.000 BEF tussenkomst worden beschouwd als projectaanvragen en moeten als dusdanig worden ingediend.

Deze tussenkomsten moeten minstens één maand voor de betrokken manifestatie plaatsvindt worden aangevraagd, uiterlijk tot 1 oktober 2001, en vergezeld zijn van een gemotiveerd dossier.

Uw aanvraag (met uitzondering van de tegemoetkoming in de reiskosten) wordt beoordeeld door de bevoegde beoordelingscommissie. Laattijdige of onvolledige dossiers komen niet in aanmerking.

Het reglement, samen met alle inlichtingen, kunt u verkrijgen bij Machteld De Smedt van de administratie Cultuur, tel. 02-553 68 86, e-mail machteld.desmedt@wvc.vlaanderen.be.

U moet uw aanvraagdossier indienen bij Jos Van Rillaer, directeur-generaal, administratie Cultuur, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Parochiaansstraat 15 (kamer 407), 1000 Brussel.

Subsidie sociaal-artistieke projecten

Kunst en artistieke processen zijn uitstekende gangmakers voor maatschappelijke integratie van cultureel en sociaal achtergestelde groepen. Kunst is een communicatiemiddel, een middel om je mening kenbaar te maken. In principe kan iedereen eraan deelnemen, ongeacht culturele achtergrond, kennis of competentie.

Het nieuwe reglement voor het toekennen van subsidies voor sociaal-artistieke projecten is geldig tot 1 november 2003. Het heeft een experimenteel karakter en kan gedurende deze periode worden bijgestuurd.

De aanvragen voor subsidies kunnen twee keer per jaar worden ingediend: de eerste keer <vóór 1 maart> en de tweede keer <vóór 1 september>.

In totaal werden al 124 sociaal-artistieke projecten ingediend met een subsidievraag van meer dan 700 miljoen. Het was voor de adviescommissie dan ook geen eenvoudige taak om binnen het beperkte budget van 10 miljoen in 2000 en 75 miljoen in 2001 de beste projecten te selecteren. Leidraad bij de beoordeling is dat het project voldoende concreet moet zijn, dat het een duidelijk sociaal, artistiek en maatschappelijk doel heeft, dat er voldoende aandacht moet zijn voor samenwerking en voor de actieve participatie van de beoogde doelgroep, evenals voor het procesmatig karakter bij het tot stand komen van het product.

Aanvraagformulier, reglement en meer informatie:

Luc Goossens of Monique Luybaert, afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheekwerk, Markiesstraat 1, 1000 Brussel, tel 02-553 42 62, e-mail: luc.goossens@wvc.vlaanderen.be of monique.luybaert@wvc.vlaanderen.be

Subsidies voor de productie van literaire en culturele publicaties

De productiesubsidie is een directe vorm van ondersteuning om de productie van Nederlandstalige cultureel waardevolle teksten mogelijk te maken of te stimuleren. Dit moet de uitgave van weinig commercieel maar waardevol werk voor de uitgever en de auteur mogelijk maken. Publicaties in eigen beheer komen niet in aanmerking. Aanvragen moeten gebeuren door de uitgever. Bibliofiele en/of zeer luxueuze uitgaven die weinig of niet bijdragen tot de verspreiding van de kunst en de cultuur en werk dat slechts in beperkte zeer kleine oplage verschijnt, vormen zeker geen prioriteit bij de toekenning van een productiesubsidie. Catalogi, anderstalige publicaties en kosten voor vertalingen komen momenteel niet in aanmerking voor subsidiëring.

De subsidiëring van literatuur is ondergebracht bij het 'Vlaams Fonds voor de Letteren'.

Het reglement kan aangevraagd worden bij de administratie Cultuur, afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten, Jan Wouters tel.: 02-553 69 92, e-mail: jan.wouters@wvc.vlaanderen.be

Subsidies kunstkritische en artistiek-culturele tijdschriften

Binnen de regeling subsidies aan kunstkritische en artistiek-culturele tijdschriften komen die tijdschriften aan bod, die zich profileren door hun kwaliteit en door de specifieke benadering van hun sector. De tijdschriften worden door een commissie beoordeeld op basis van een beleidsplan waarin de visie en de programmatie van het tijdschrift voor de komende jaren worden uiteengezet en dat de positie van het betrokken tijdschrift in het culturele veld aanduidt. Volgende tijdschriften komen in aanmerking: de artistiek-culturele tijdschriften die algemeen beschouwende bijdragen publiceren over een brede verscheidenheid van culturele items en de kunstkritische tijdschriften, die de nadruk leggen op reflectie over een bepaalde kunsttak door middel van essay, studie, voorpublicatie, enz. Een beginnend tijdschrift kan op basis van een beleidsplan en een proefnummer of een nog onvolledige jaargang een startsubsidie krijgen. Periodieke publicaties in een andere dan de gedrukte vorm kunnen pas na één volledige jaargang een aanvraag indienen. Elk tijdschrift of elke publicatie waarvoor een subsidie wordt aangevraagd, moet minstens 3 keer per kalenderjaar verschijnen. Wetenschappelijke tijdschriften, periodieke publicaties die lokaal gericht of zeer specialistisch zijn en tijdschriften die worden uitgegeven door reeds door de Vlaamse Gemeenschap erkende en structureel gesubsidieerde culturele organisaties, komen voor deze regeling niet in aanmerking.

Het reglement kan aangevraagd worden bij de administratie Cultuur, afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten, Anita Dheuvaert, tel.: 02-553 69 77, e-mail: anita.dheuvaert@wvc.vlaanderen.be

ADRESSEN

Subsidies

Subsidies voor initiatieven
culturele ontsluiting van
archieven, documentatiecentra
en bewaarbibliotheken

Contactadres

Marina Laureys
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 68 39
Fax: 02-553 68 43
e-mail: marina.laureys@wvc.vlaanderen.be

Subsidies voor initiatieven
op het vlak van permanente
ontsluiting cultureel erfgoed

Sylviane Goossens
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 68 40
Fax: 02/553 68 43
e-mail: sylviane.goossens@wvc.vlaanderen.be

Subsidies voor
tentoonstellingen van
cultuurhistorisch belang

Danny Deweerdt
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 68 33
Fax: 02-553 68 31
e-mail: danny.deweerdt@wvc.vlaanderen.be

Subsidies voor
erfgoeddepots

Marina Laureys
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Parochiaansstraat 15
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 68 39
Fax: 02-553 68 43
e-mail: marina.laureys@wvc.vlaanderen.be

Decreet Volkscultuur

Luc Goossens
Afdeling Volksontwikkeling
en Bibliotheekwerk
Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 42 62
e-mail: luc.goossens@wvc.vlaanderen.be

Museumdecreet	Ingrid Depoorter of Willy Temmerman Afdeling Beeldende Kunst en Musea Ministerie Vlaamse Gemeenschap Parochiaansstraat 15 1000 BRUSSEL Tel.: 02-553 68 51 Fax: 02-553 68 43 e-mail: ingrid.depoorter@wvc.vlaanderen.be
Topstukken-decreet	Hans Feys Afdeling Beeldende Kunst en Musea Ministerie Vlaamse Gemeenschap Parochiaansstraat 15 1000 BRUSSEL Tel.: 02-553 68 26 Fax: 02-553 68 43 e-mail: hans.feys@wvc.vlaanderen.be
Subsidies culturele projecten met internationale weerklink	Machteld De Smedt Administratie Cultuur Ministerie Vlaamse Gemeenschap Parochiaansstraat 15 1000 BRUSSEL Tel: 02-553 68 86 e-mail: machteld.desmedt@wvc.vlaanderen.be
Subsidies sociaal-artistieke projecten	Luc Goossens of Monique Luypaert Afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheekwerk Ministerie Vlaamse Gemeenschap Markiesstraat 1 1000 BRUSSEL Tel.: 02-553 42 62 e-mail: luc.goossens@wvc.vlaanderen.be of e-mail: monique.luypaert.wvc.vlaanderen.be
Subsidies voor productie van literaire en culturele publicaties	Jan Wouters Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten Ministerie Vlaamse Gemeenschap Parochiaansstraat 15 1000 BRUSSEL Tel.: 02-553 69 92 e-mail: jan.wouters@wvc.vlaanderen.be
Subsidies kunstkritische en artistiek-culturele tijdschriften	Anita Dheuvaert Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten Ministerie Vlaamse Gemeenschap Parochiaansstraat 15 1000 BRUSSEL Tel.: 02-553 69 77 e-mail: anita.dheuvaert@wvc.vlaanderen.be

Voor alle informatie, tenzij anders vermeld,
en uw suggesties:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Marina Laureys
Parochiaansstraat 15
1000 Brussel
Tel. 02-553 68 39
Fax 02-553 68 43
e-mail: